

Aktivity vybraných sborů dobrovolných hasičů jako volnočasové instituce v Královéhradeckém regionu dříve a nyní

Bakalářská práce

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

Lucie Macháčková

Vedoucí práce:

Mgr. Helena Picková, Ph.D.
Centrum praktické přípravy

Zadání bakalářské práce

Aktivity vybraných sborů dobrovolných hasičů jako volnočasové instituce v Královéhradeckém regionu dříve a nyní

Jméno a příjmení: **Lucie Macháčková**
Osobní číslo: P16000462
Studijní program: B7505 Vychovatelství
Studijní obor: Pedagogika volného času
Zadávací katedra: Katedra pedagogiky a psychologie
Akademický rok: **2018/2019**

Zásady pro vypracování:

1)Cíle:

- Analýza vybraných sborů dobrovolných hasičů v daném kraji
- Komparace činností pro mladé a dospělé hasiče ve vybraných sborech

2)Metody:

- Strukturované rozhovory s vedoucími kolektivů mladých hasičů, kronikáři a starosty vybraných SDH
- Analýza zpravodajů a kronik
- Rešerše získaných dat

3)Požadavky:

- Pravidelné konzultace s vedoucí práce
- Studium odborné literatury, kronik a zpravodajů
- Konzultace s vedoucími kolektivů mladých hasičů ve vybraných SDH
- Analýza aktivit SDH nyní a dříve
- Komparace činností napříč regionem

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná
Čeština

Seznam odborné literatury:

- 1)HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- 2)KLIMTOVÁ, Hana. Pohybové hry pro 1. stupeň základní školy. Brno: Tribun EU, 2009. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-864-6.
- 3)KULHAVÝ, Martin. Metodika plnění disciplín požárního sportu. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2010. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-091-3.
- 4)VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- 5)VELIČKO, V. M, S. I TIMOŠENKO a J. I PANKOV. Současný požární sport. Praha: TEPS, 1989. Knižnice požární ochrany (Tisková ediční a propagační služba). ISBN 80-7065-016-8.

Vedoucí práce:

Mgr. Helena Picková, Ph.D.
Centrum praktické přípravy

Datum zadání práce:

25. ledna 2019

Předpokládaný termín odevzdání:

16. prosince 2019

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 25. ledna 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

7. prosince 2020

Lucie Macháčková

Poděkování

Touto cestou bych chtěla velmi poděkovat své vedoucí práce Mgr. Heleně Pickové, Ph.D. za její odborné vedení, rady, trpělivost a pomoc při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem dotazovaným starostům, kronikářům a vedoucím mladých hasičů vybraných sborů dobrovolných hasičů za jejich ochotu ke spolupráci.

Anotace

Předložená bakalářská práce se zabývá volnočasovými aktivitami vybraných sborů dobrovolných hasičů v Královéhradeckém kraji. V první části je popsána obecná historie sborů dobrovolných hasičů v Čechách a zároveň i jejich současnost. Dále je zde stručný popis hasičské hry Plamen pro děti a požárního útoku pro dospělé. V neposlední řadě je zde popsána i vývojová psychologie od období předškolního věku až po období pokročilé dospělosti včetně osobnosti vedoucího mladých hasičů.

Ve druhé části práce je vypracována analýza pěti vybraných sborů dobrovolných hasičů z Královéhradeckého kraje. Jsou jimi SDH Roudnice, Dobřenice, Osice, Libčany a Sedlice. Dalším z cílů bylo provedení komparace činnosti sboru dobrovolných hasičů dříve a nyní. Hlavními výzkumnými metodami, které sloužily ke sběru dat, byly polostrukturované rozhovory a analýzy dokumentů a historických pramenů.

Klíčová slova

Sbor dobrovolných hasičů, hasiči, volný čas, volnočasové aktivity, hasičský sport.

Annotation

The presented bachelor thesis deals with leisure activities of selected volunteer fire brigades in the Hradec Králové region. The first part describes the general history of volunteer fire brigades in the Czech Republic and their present. There is also a brief description of the fire game Flame for children and fire attack for adults. Last but not least, developmental psychology from the period of preschool age to the period of advanced adulthood is described here, including the personality of the head of young firefighters.

In the second part of the work is an analysis of five selected volunteer fire brigades from the Hradec Králové region. They are SDH Roudnice, Dobřenice, Osice, Libčany and Sedlice. Another goal was to make a comparison of the activities of the volunteer Fire Brigade before and now. The main research methods used to collect data were semi-structured interviews and analyzes of documents and historical sources.

Keywords

Volunteer fire brigade, firefighters, leisure, leisure activities, fire sports.

Obsah

Úvod	10
Seznam použitých zkratk	12
1 TEORETICKÁ ČÁST	14
1.1 Obecná historie sborů dobrovolných hasičů	14
1.2 Současnost sborů dobrovolných hasičů.....	21
1.3 Hra Plamen.....	22
1.4 Požární útok pro dospělé	23
1.5 Hasiči jako volnočasová instituce	24
1.5.1 Volný čas.....	24
1.5.2 Volnočasová instituce	24
1.5.3 Sbor dobrovolných hasičů – nestátní nezisková organizace	25
1.6 Vývojová psychologie – soutěžní věková rozdělení dle hry Plamen.....	25
1.6.1 Přípravka – předškolní věk.....	26
1.6.2 Mladí hasiči – mladší	26
1.6.3 Mladí hasiči – starší	29
1.6.4 Hasiči – dorostenci	30
1.6.5 Hasiči – dospělost	33
1.6.6 Hasiči – „Stará garda“	34
1.6.7 Hasiči – „Pamětníci“	34
1.7 Sportovní hra.....	35
1.7.1 Co by dítě mělo vědět a umět při sportovní hře	35
1.8 Osobnost vedoucího kolektivu mladých hasičů či dorostenců.....	36
1.9 Odborné kvalifikace vedoucích a instruktorů	37
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
2.1 Metodologie	39
2.2 Realizace šetření.....	39
2.3 Struktura popisu jednotlivých SDH v mém šetření.....	39

2.4	Struktura rozhovoru	40
2.5	Analýza jednotlivých vybraných SDH.....	41
2.5.1	SDH Dobřenice	41
2.5.2	SDH Libčany.....	44
2.5.3	SDH Sedlice (Praskačka)	48
2.5.4	SDH Osice.....	52
2.5.5	SDH Roudnice	55
2.6	Diskuze k výzkumnému šetření a komparace jednotlivých SDH	59
3	Závěr	62
	Seznam použitých zdrojů.....	64
	Seznam příloh	66
	Přílohy.....	66

Úvod

Téma bakalářské práce „*Aktivita vybraných sborů dobrovolných hasičů jako volnočasové instituce v Královéhradeckém regionu dříve a nyní*“ jsem si vybrala, neboť jsem již od malička členem „hasičské rodiny“. Můj tatínek byl v 90. letech 20. století a počátkem 21. století velmi aktivním dobrovolným hasičem a pamatuji si, jak jsme ho s maminkou jezdily podporovat na hasičské závody v požárním útoku. Dala jsem si tehdy slib, že se stanu též dobrovolným hasičem, neboť je to sport a životní styl, který se mi líbí. Nyní jsem již 10 let aktivní hasičkou Sboru dobrovolných hasičů Roudnice a od roku 2012 jsem součástí sportovního družstva žen, kde jsme se pravidelně účastnily Východočeské hasičské ligy v požárním útoku. V současné době naše soutěžní družstvo žen skončilo, důvodů bylo mnoho, založení rodiny, stěhování, věk apod. Potřebovala jsem nový tažný pohon, proto jsem v roce 2016 ještě s dvěma hasičskými přáteli založila volnočasový hasičský kroužek s názvem Roudnický Hasík pro děti od 5 do 15 let a tím si splnila svůj sen. Nejprve kroužek navštěvovalo 12 dětí, ale k nynějšímu datu jich máme již 33. Je úžasné pozorovat, jak děti baví hasičský sport a všechno ostatní s ním spojené. Myslím si, že v každé obci by se měla vychovávat nová generace hasičů, aby tak krásná a dlouholetá tradice neupadla v zapomnění. To mě inspirovalo k mému tématu. Jak to vlastně mají okolní obce? Měly mladé hasiče i v minulosti? Kdy u nich vznikl sbor hasičů? A jak moc jsou sbory v obci aktivní a které aktivity dětem a dospělým nabízejí?

Hledání nebylo vůbec snadné, neboť historických pramenů o činnosti sborů dobrovolných hasičů není mnoho. Opravdu málokterý sbor si zakládá na pečlivosti a důležitosti vedení kroniky. A ne každý sbor pracuje ve volném čase s dětmi či mládeží.

Hlavním cílem bakalářské práce byla analýza vybraných SDH v Královéhradeckém kraji. Vybrala jsem si pět obcí z Královéhradeckého regionu – Roudnice, Osice, Dobřenice, Libčany a Sedlice. Dalším cílem byla komparace činností pro mladé a dospělé hasiče v již zmíněných sborech dříve a nyní.

V teoretické části bakalářské práce bylo čerpáno převážně z knihy Učební texty pro vedoucí a instruktory mladých hasičů, kterou vydal kolektiv autorů Sboru hasičů Čech, Moravy a Slezska. Je zde sofistikovaně popsána obecná historie hasičů již od starého Říma v roce 21 př. n. l. Ohledně současnosti bylo čerpáno hlavně z aktuálních článků kronik, zpravodajů či knih vydaných k výročí založení obcí. V bakalářské práci je stručně popsána vývojová psychologie, bylo čerpáno především z knih Zdeňka Heluse a Marie Vágnerové. Dále je zde okrajově popsán význam sportovní hry, čerpáno bylo z knihy Hany Klimtové. Dalším důležitým tématem v první části práce je osobnost vedoucího mladých hasičů, zde bylo čerpáno z knihy Jiřiny Pávkové Pedagogika volného času.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena především na analýzu sběru dat z kronik, zpravodajů či jiných historických nebo současných pramenů a na komparaci pěti vybraných sborů dobrovolných hasičů v Královéhradeckém kraji. Získání informací z historických pramenů nebylo však vždy lehké. Obecní zpravodaj obsahující informace ze současného dění obce či jednotlivých sborů mají pouze dvě dotazované obce, což znamenalo, že informace ze současnosti sborů byly získány buď rozhovorem, nebo z internetových zdrojů sborů. V tomto směru mi byla značnou pomůckou získaná rešerše z Městské knihovny města Hradce Králové, kde byly sepsány knihy, články, periodika či internetové zdroje vybraných obcí

Jako metody sběru dat byly zvoleny polostrukturované rozhovory s vedoucími kolektivů mladých hasičů s kronikáři či starosty vybraných SDH. Bohužel, ne vždy bylo možné hovořit se všemi zmíněnými zástupci, proto je práce doplněna vždy alespoň jedním rozhovorem s vybraným zástupcem daného sboru dobrovolných hasičů.

Závěr práce je o komparaci jednotlivých sborů mezi sebou, aby bylo znatelné, že ačkoliv to jsou sbory v podstatě spolu sousedící, tak jejich aktivity a priority v obci jsou v některých případech velmi odlišné.

Seznam použitých zkratek

Apod. – A podobně

Atd. – A tak dále

CTIF – Comité Technique International de Prévention et D'extinction du Feu v překladu znamená „Mezinárodní technický výbor pro prevenci a hašení požárů a je celosvětovou oborovou organizací pro výměnu zkušeností v oblasti požární ochrany, pomoci a záchrany při katastrofách. CTIF bylo založeno hasiči 16. srpna 1900 v Paříži jako organizace podporující a propagující spolupráci mezi hasiči, hasičskými organizacemi a ostatními odborníky z oblasti požární ochrany po celém světě. Mezi zakládající členy patřili i zástupci tehdejších hasičských organizací, působících na dnešním území České republiky.“ (SDH Dobrá Voda u Hořic, 2020)

ČR – Česká republika

Č. p. – číslo popisné

HZS – Hasičský záchranný sbor

MH – Mladí hasiči

Min. – Minimálně

Mil. – Milion

Ml. – Mladší

Např. – Například

NNO – Nestátní nezisková organizace

OORM – Okresní odborná rada mládeže

PÚ – Požární útok

Resp. – Respektive

SDH – Sbor dobrovolných hasičů

SH ČMS – Sbor hasičů Čech, Moravy a Slezska

SK – Sportovní klub

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

St. – Stupeň

Sv. – Svatý

TJ – Tělovýchovná jednota

T. j. – To je

Tzn. – To znamená

ÚORM – Ústřední odborná rada mládeže

VCHL – Východočeská hasičská liga

ZPV – Závod požární všestrannosti

ZVÚ – závody vítězného února, strojírna

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Obecná historie sborů dobrovolných hasičů

V průběhu let, kdy zde na zemi hospodaří lidstvo, se člověk poměrně zdatně naučil zápasit s ohněm. Přesto však tehdy mohlo dojít k bezpočtu situací, kdy se oheň nedal zkrotit a vypukl velký požár. Ani dnes to ale není v některých případech výjimkou. V Učebních textech pro vedoucí kolektivů mladých hasičů se lze dočíst, že nalézáme stopy organizovaného boje proti ohni už v dávné historii Egypta, Asýrie, Babylóně či ve starém Řecku, kde byla tehdy zkonstruována první hasičská stříkačka proti ohni. Jejím tehdejším zakladatelem byl matematik Ktésib, který žil ve 3. století před naším letopočtem. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

„První protipožární opatření ve starém Římě pocházela z roku 21 př. n. l. Asi 600 vycvičených otroků pro boj s ohněm nestačilo. Proto císař Augustus zřídil bezpečnostní oddíl v počtu 7000 mužů. Výzbroj byla jednoduchá – uniforma, přilba, žebříky, bourací náčiní, vědra na vodu, metly, stříkačky (šlo pravděpodobně o jednoválcové pumpy). V čele útvaru stál prefectus collegii, jehož postavení bylo odpovídající dnešní funkci velitele.“ (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 7)

V průběhu dalších století vývoj protipožární ochrany zaostával. Šlechta pobývala na hradech či zámcích a neměla ani nejmenší zájem něco zdokonalovat nebo rozvíjet. Pokud by však k požáru došlo, jednotlivé spolky měly za úkol dodat co nejvíce lidí a náradí. Kdo vlastnil koně, musel být nachystaný jako první, aby odvázel vodu, požární žebříky a ostatní náradí.

Podle hasičského řádu z roku 1611 dostal vozka, který přivezl jako první vodu k požáru, tři kopy míšenských, což v té době byly velké peníze, druhému se vyplácela polovina a třetí dostal jednu kopy míšenských. Pilným hasičům se dávalo na posilnění pivo za obecní groš.

V 16. století se nařizovalo všem řemeslníkům, aby v případě požáru okamžitě přerušili veškerou práci a ihned spěchali k požáru. Kdyby kdokoliv z nich nešel, kterýkoliv řemeslník, mistr nebo čeládka, čekala by je pokuta, což byla v té době jedna kopa míšenských a čeledín by musel týden sedět ve vězení.

„Za starých dob se velice přísně trestalo rabování při ohních. Podívejme se do letopisů... „ulévati oheň a překážet mu, aby nešel dále“ – o to se odedávna měli snažit všichni, kteří přišli k ohni. Ale ne vždy se dodržovaly hasičské řády a tak, ač neměli, přicházeli někteří k požárům s prázdnými rukama nebo „jen ze zelvy“ a někdo „vyšel hasit s tím oumyslem, že pokrade“. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 7.) Takovýto hasič – zloděj byl v té době na místě potrestán setnutím hlavy a hozen do ohně. Aby se takovým krádežím dalo předcházet, zakazoval se přístup k požárům všem cizincům a neznámým osobám. Litomyšlský řád z roku

1554 dokonce hrozil trestem smrti pro cizince či neznámé osoby, které by se u požáru naskytly. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)¹

O různorodá ustanovení jednotlivých měst našeho království se pokusila také Marie Terezie v roce 1751 ve svém „Řádu k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny Markrabství moravského“. V roce 1787 vydal zase Josef II. požární řád pro Markrabství moravské a Vévodství slezské, který platil až do 70. let 19. století, kdy byl vydán zákon o požární policii. Všechna tato nařízení byla reakcí na stále větší škody páchané ohněm. Navíc u požáru by nejraději každý velel, ale nikomu se nechtělo hasit. Nehledě na to, že požáry nových průmyslových objektů již nestačilo pouze polévat, ale vyžadovaly fyzickou připravenost a patřičné znalosti. Zákon o požární policii doporučoval zřizování dobrovolných sborů, ve kterých by se soustředili občané, kteří by byli ochotni se na boj s ohněm připravit. První pokusy o zakládání dobrovolných hasičských sborů se objevily v 19. století.

Za první dobrovolný hasičský spolek na území Rakouska-Uherska, a tedy i Česka, bývá nejčastěji označován spolek dobrovolných hasičů Zákupy, který byl založen v roce 1850. Městská rada tehdy požádala někdejšího důstojníka – rytmistra Ferdinanda Leitenbergera, aby založil a zorganizoval hasičský sbor. Pan Leitenberger byl znám pro své znalosti o hašení požárů, takže dané žádosti vyhověl a sbor založil. Členy sboru tvořili vedle Němců i Češi. V Zákupích měla rodina Leitenbergerů v letech 1786–1852 přádelnu, jejímž továrníkem byl Ferdinandův bratr. Roku 1855 Ferdinand Leitenberger nechal vydat odbornou ilustrovanou brožuru „Freiwilige Pompierkorps“, což v překladu znamenalo „Dobrovolné hasičské sbory“. Tato brožura se stala pomůckou pro obdobné hasičské sbory vznikající v Českém království. Ferdinand Leitenberger byl později pohřben na zákupském hřbitově a rodinný hrob je městem stále jako významná památka udržován. (Hasiči Zákupy, 2020)

Avšak mezi opravdu nejstarší, a to pouze český sbor dobrovolných hasičů, patří Velvary. Velvary leží v severní části Středočeského kraje, na území bývalého okresu Kladno. Samotná historie města sahá až do roku 1482, kdy obec obdržela statut města. Samotný velvarský dobrovolný sbor hasičů byl založen 22. května v roce 1864 velvarským občanem Karlem Krohlem a zasedací valnou hromadou. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

„Po roce 1864 vznikají další dobrovolné hasičské sbory v Roudnici, Nepomuku, Kutné Hoře, Plaňanech a Táboře. Přijetím a schválením stanov těchto sborů začíná organizovaná činnost hasičstva v českých zemích.“ (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 7.) Dohromady za dvacet let od vzniku prvního smíšeného hasičského sboru v Zákupích roku 1850 vzniklo na území Čech 107 dalších dobrovolných spolků. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

---

¹ Kolektiv autorů: Kateřina Orgoníková, Monika Homolková – Němečková, Milan Kligl, Miroslava Halašová, Jan Muška, Šárka Černáková, Jiří Požár, Josef Orgoník, Antonín Maděra, Martina Crháková, Jitka Fabiánová, Dana Vilímková, Eva Vilímková

Z historie kronik či obrazového materiálu se lze informovat o tehdejší hasičské technice. Řadu původních hasičských stříkaček, hasičského nářadí a dalších pro nás cenných materiálů můžeme vidět v Hasičském muzeu v Příbyslavi u Havlíčkova Brodu. Plno exemplářů si však raději sřeží jednotlivé sbory samy, neboť v mnoha případech se cena techniky nedá ani vyčíslit z důvodu velmi pomalého tehdejšího vývoje. Teprve na přelomu 18. a 19. století se začaly objevovat malé krůčky ke zlepšení požárních zásahů.

Doprava vody jako taková byla v minulosti dost složitá a zdoluhavá. Až v průběhu 18. století byly do českých zemí přiváženy účelové koňské povozy jako požární voznice pro dopravu od 200 do 400 litrů vody. Všechny tyto povozy byly spíše francouzských a německých typů. V roce 1750 byla vyrobena první voznice v Čechách, což byla jednoduchá dřevěná konstrukce pro přepravu vody a nářadí. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

Do požárních voznic se převážně dávala voda v několika sudech z městských kašen a studní. Díky novému uspořádání se nyní do voznic vešly jak sudy s vodou, tak i žebříky, trhací háky, tlumice, džbery s vodou i na vodu, jednopístové ruční stříkačky s otočnou proudnicí a potřebné množství hasičů.

V minulosti přeprava vody, hasičského nářadí a hasičů vyžadovala přísná pravidla. Nebyla to však taková pravidla, jako máme v současné době. Celá hasičská výprava jela koňským povozem nejkratší cestou k požáru. Nejlépe rychlým klusem, nikdy ne cvalem, neboť toto tempo by koně nevydrželi a zbytečně by se uhnali. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

Koncem 19. století se objevily první parní stříkačky, které byly vyrobeny v Čechách ve smíchovské firmě R. A. Smekal. Sborům se začaly předávat od roku 1884 a byly považovány za stříkačky budoucnosti. K vytápění a k výrobě páry bylo však zapotřebí minimálně 20 minut, takže zásah většinou přicházel pozdě. Z hlediska hasební taktiky byly tyto stříkačky v boji s požárem platnější spíše v obraně, aby se požár nerozšiřoval dál, než v útoku, tedy k likvidaci ohně, neboť byly moc pomalé. Na stříkačce byl připevněn 18metrový vysouvací a otočný žebřík. Celý podvozek byl upraven i pro práci v malém prostoru, přední náprava byla odpérována, zadní byla zase brzděna převodovou šlapací brzdou. Dřevěná kola byla později ve 20. století nahrazena koly s pryžovou obručí. Celé hasičské zařízení se na místo požáru dopravovalo koňským tažením nebo požárními tahači. V roce 1926 dostala Praha svůj první požární automobil, díky němuž postupně vymizely koňské povozy.

V dalších letech až do okupace Československa v březnu 1939 nedocházelo ve vývoji požární techniky k velkým pokrokům. Ve velké části republiky se stále k požárům dojíždělo koňským povozem. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

Na rozhraní 19. a 20. století začínají vznikat v hasičských sborech jinošské hasičské čety. V předešlých letech se samozřejmě letmo objevila snaha o založení mladých hasičů, ale bohužel

to skončilo vždy jen u pokusů, nic z toho nebylo vedeno oficiální cestou. Ve Věstníku zemské úřední hasičské jednoty Českého království zveřejnil své příspěvky Zdeněk Koutek, který poměrně detailně popsal záslužnou činnost faráře Jana Ceybky ze Sedlece u Kutné Hory, „... který již v roce 1836 předložil biskupské konsistoři „navedení, jak se má počínati mládež při ohni“. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 9)

V roce 1902 se k Zemské úřední hasičské jednotě dostala brožura sepsaná panem učitelem J. B. Hubálkem, která nesla název „*Pravidla, dle nichž lze zřizovati a spravovati jinošské družiny při sborech hasičských*“ (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 9) Byla o zakládání a práci s mladými hasiči. Brožura byla zaměřena na mravní a národní výchovu a na teoretický a praktický výcvik. Dále poukazovala na chlapce starší 15 let, kteří by pravidelně docházeli se souhlasem otce do dětských hasičských skupin a učili by se být nápomocni při ohni. Kniha sice byla odsouhlasena, ale bohužel měla velmi malý ohlas, neujala se. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

„*V hasičském kalendáři z roku 1905 byly uvedeny zásady k zakládání a činnosti jinošských družin dobrovolných hasičských sborů. I přes snahy některých sborů a iniciativních jednotlivců nedocházelo k širšímu rozvoji jinošských skupin.*“ (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 9) Přestože byla v dobrovolných sborech řada učitelů, nikdy nebyl zpracován ucelený systém výcviku a výchovy. Díky tomu nebyl nikdy vytvořen potřebný tlak na sbory, aby zakládaly mládežnické kolektivy.

V roce 1912 se Zemská úřední hasičská jednota opět vrátila k hasičské iniciativě pana učitele J. B. Hubálka a vydala brožuru s názvem „*Jinošské družiny při sborech dobrovolných hasičů*“. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 9) V této brožuře se často objevoval vliv anglického skautingu, takže tam byla nejen hasičská obratnost, ale i sport, kultura, poznávání své vlasti, průmyslu a zemědělství. Do jinošských skupin byli přijímáni chlapci ve věku od 14 do 15 let, museli mít však povolení otce. Chlapci museli projít výcvikem, ve kterém byla manipulace s krátkým žebříkem, obsluha čtyřkolové, džberové, puntové a berlové stříkačky. Dále museli umět obsloužit požární hydranty, povinný byl i výcvik s hadicemi a základy první pomoci. Dalo by se tedy říci, že na začátku 20. století byly v naší zemi položeny první základy práce s dětským kolektivem v dobrovolných hasičských sborech. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

Po první světové válce zůstalo všechno při starém stejně jako před ní. V roce 1923 bylo aktivních u 4 415 hasičských sborů 44 jinošských skupin, které měly 424 členů. Opět se objevují prosby pro udržení či založení jinošských skupin. Proto pan „*J. Procházka, náčelník dorostu karlínské župy, seznamuje v Hasičských rozhledech v roce 1932 se systémem práce dorostu ve své župě v článku „Výcvik a výchova hasičského dorostu.*““ (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 9) Obsah článku byl velmi obdobný jako v Hubálkově metodice z roku 1912,

kteřou si upravila Zemská úřední hasičská jednota. Dalo by se tedy říci, že začátkem 20. století byly v naší zemi položeny první základy práce s dětským kolektivem v dobrovolných hasičských sborech. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

Od roku 1934 je dost znatelný určitý rozvoj dětských a dorosteneckých hasičských skupin, neboť v té době byl kladen velký důraz na obrannou výchovu vzhledem k situaci v sousedním Německu. Časopis Hasičské rozhledy několikrát zveřejnil výcvikový program dětí a dorostu, škoda jen, že se ho už nikdy nepodařilo zpracovat jako program stálý. Výcvikový program byl rozdělen do dvou věkových kategorií. První kategorie byla pro děti od 6 do 14 let a druhá byla pro děti od 14 do 17 let. Byla zde snaha o rozvoj přípravy, která by na sebe navazovala, což se týkalo hlavně tělesné, branné, hasičské a náboženské výchovy, rekreace a také bylo vždy vytyčeno jedno mravní heslo týdne. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

V průběhu pěti let však nastalo poměrně temné období, a to Protektorát Čechy a Morava. Ten se dotkl i samotných hasičských sborů. Každý spolek musel prokázat, že chce i nadále rozvíjet svou činnost, pokud tak neučinil, byl od května 1939 hlášen jako zaniklý. V letech 1939 až 1945 se vydávala různá nařízení a různé požadavky, které v mnoha směrech upravovaly a omezovaly činnosti hasičských dobrovolných sborů. Naštěstí se však tato nařízení úplně tak moc nevztahovala na práci s hasičským dorostem, takže péče o dorost nikterak nezaostávala, ba naopak vznikla nová příručka pro vedoucí hasičského dorostu. Daná příručka přinesla poměrně organizovaný řád pro práci s hasičskou mládeží. Vliv podmínek v době okupace se sice podepsal na nižší počet dětských členů, ale silní jedinci se nenechali zastrašit a bojovali o obnovu hasičstva. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

V červnu 1945 opět zasedala Zemská úřední hasičská jednota a jednala o přijetí úkolů, které by zajistily obnovu dobrovolných hasičů v Čechách a na Moravě. Nově byl založen zpravodaj pro hasičskou mládež. V témže roce byla zvolena dorostová komise, která měla za úkol vykonávat všechny administrativní práce související s činností mladých hasičů. Měla například za úkol zpracovat jednotný výcvikový program, zavést jednotný kroj, zabezpečit nábor dorostu a vycvičit dostatečné množství vedoucích pro tuto práci. O rok později byly dobrovolné hasičské sbory vyzývány k tomu, aby získaly co nejvíce mládeže ze škol. Po domluvě s řediteli škol mohly organizovat veřejná hasičská cvičení a návštěvy do hasičských zbrojnic pro školní třídy. Těmito kroky se snažily získat co nejvíce mládeže do svých řad. Nakonec na sebe vše dobře navazovalo, takže téměř v každé obci byly skupiny mladých hasičů, což bylo ku prospěchu hasičské myšlenky a jejím cílům. K roku 1948 existovalo v obcích a městech tehdejší Československé republiky 14 300 hasičských sborů se 328 914 členy, což byl od roku 1850 velmi kladný pokrok. Na tento popud se začaly jednou měsíčně vydávat programy činností pro mladé hasiče, které zahrnovaly jak odborný výcvik a teorii, tělesné a pořadové

cvičení, tak i občanskou výchovu, kulturní činnost, pořádání výletů a podobně. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

V dubnu roku 1949 došlo ke sjednocení všech svazů mládeže, díky čemuž byla vytvořena nová jednotná celostátní organizace pod názvem Československý svaz mládeže a s ní i nově vzniklá Pionýrská organizace. V polovině 20. století postupně začíná docházet k rozvoji dorosteneckých a dětských hasičských kolektivů, zejména pak pionýrských oddílů.

V lednu roku 1952 předal ministr vnitra Václav Nosek nejvyšším představitelům československého hasičstva dekret, ve kterém byla hasičská organizace prohlášena za zcela dobrovolnou organizaci s celostátním významem. Ještě téhož roku se konala první celostátní konference československého hasičstva, po níž byla uspořádána první dětská hasičská soutěž. Soutěž obsahovala jeden požární útok bez vody pro děti do 12 let a pro děti nad 12 let byl požární útok s vodou. Poté následoval pro obě věkové kategorie běh na 60 metrů a požárnícká teorie. Tato soutěž se udržela i přes menší obměny až do roku 1971. V některých místech Československa přetrvala i přes to, že od roku 1972 vznikla nová dětská hasičská hra Plamen. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

V roce 1953 se změnil dosavadní název Svazu československých hasičů na název nový, a to Československý svaz požární ochrany. Postupem dalších let vzrostl zájem o členství v dobrovolných sborech, díky tomu měl Československý svaz požární ochrany v roce 1956 na 15 780 dobrovolných sborů, 509 177 členů, z toho bylo 68 766 žen. Dětských hasičských kroužků požární ochrany při školách a Pionýrské organizaci bylo neuvěřitelných téměř 5 000, kde bylo 25 000 chlapců a 5 500 dívek.

O rok později, v květnu 1957, se rozhodlo představenstvo Ústředního výboru československé požární ochrany pro zřízení letního tábora v Bílých Poličanech. Tehdy se tábora zúčastnilo na 70 dětí ve věku 11 až 14 let. Poprvé tu byly dětem předány odznaky odbornosti typu Mladého požárníka. Z toho důvodu musely být v červnu 1957 vypracovány směrnice ke splnění sedmi podmínek, aby byl odznak jejich. Téhož roku se v Bílých Poličanech uskutečnilo i první celostátní školení pro vedoucí mladých hasičů. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

V následujících dvou letech se postupně do kroužků mladých hasičů začíná zavádět výchovný systém Pionýrské organizace s názvem „Co má znát a umět pionýr“. Tentýž rok bylo napočítáno, že do 5 000 kroužků požární ochrany dochází 60 000 dětí a o rok později bylo číslo ještě větší, kroužků bylo takřka 6 200 a navštěvujících dětí až 150 000. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

O několik let později, v roce 1968, vznikla nová organizace Mladý požárník československé požární ochrany. „*Tak téměř po 20 letech došlo k odloučení od jednotné dětské organizace. V oddílech mladých požárníků byly zřízeny dětské kategorie 8-13 let a 13-15 let*

a dorost ve věku 15-18 let.“ (kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 10) Bohužel tato změna netrvala nikterak dlouho, o dva roky později organizace Mladý požárník opět spadla pod Pionýrskou organizaci, od roku 1970 nově nazývanou Socialistický svaz mládeže. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

V roce 1972, viz výše, vzniká nová celostátní hra Plamen. Byla to celostátní sportovně branná hra, která motivovala děti k získání odborných dovedností v požárně-technických disciplínách, ale také v turisticko-branných aktivitách. Vedla je k celoroční všestranné činnosti. Původními oblastmi hry byly znalostní testy, kvízy, pořadová příprava technických či topografických značek, přípravy k získání odznaků odbornosti, pobyty v přírodě, branné závody, veřejně-prospěšné či brigádnické činnosti, literární tvorba v podobě soutěží Požární ochrana očima dětí, která mimochodem přetrvává dodnes, a loutkové nebo divadelní představení. Československo bylo poměrně úspěšné ve vedení mladých hasičů i mimo naši zemi. Například v roce 1983 na Mezinárodní soutěži mladých požárníků CTIF v Holandsku vyhráli chlapci z Chlumce nad Cidlinou krásné 1. místo a v roce 1985 vyhrála děvčata ze Ždaru nad Sázavou a chlapci ze Spišské Nové Vsi 1. místo v Mezinárodní soutěži mladých požárníků v Německé demokratické republice. Obdivuhodné na této hře je, že ač si prošla od roku 1972 mnoha změnami, dodnes stále funguje a za těch pár desítek let si dokázala vytvořit jméno a tradici. (SH ČMS, 2020)

Koncem roku 1989 došlo k politickým změnám, což vedlo o rok později k zasedání Ústředního výboru československé požární ochrany, kde se rozhodlo o změně názvu základní organizace hasičstva na nový název sbory dobrovolných hasičů. Dále se rozhodlo o změně názvu Svazu požární ochrany na Sdružení Čech, Moravy a Slezska. Jak jsme si mohli všichni povšimnout, tyto názvy přetrvávají dodnes. Dále se i upravilo, že základní organizace, tedy sbor dobrovolných hasičů, je zřizovatelem všech kolektivů mladých hasičů. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

Bohužel v následujících letech postupně docházelo k úbytku mladých hasičů, jedním z důvodů byl i ten, že došlo k zpřísnění evidence členů, což znamenalo, že se musely zavést členské průkazy, začal platit nový stejnokrojový předpis, musela být zavedena symbolika hnutí včetně deseti nových specializací mladého požárníka. Těchto nových předpisů a nařízení se mnoho sborů zaleklo, tím pádem začala práce s mladými kolektivy pomalu upadat. Na práci s dětskými kolektivy byla dána pravidla, která obnášela roční hlášení, vedoucí museli být proškoleni a hlavně byl dán určitý rozpočet, což se ne všem sborům líbilo. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

V roce 1995 se uskutečnilo zasedání týkající se dalšího postupu činností práce s mládeží, hlavně v oblasti odborné přípravy vedoucích. Některé věci se týkaly také úprav směrnic pro činnosti dětí a mládeže. Došlo také k úpravě věkových kategorií v jednotlivých soutěžích. I tak

se ale málokterá zájmová organizace u nás může chlubit svou dlouholetou historií a péčí o svou mládež. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

U dospělých lze mluvit o požárním sportu jako takovém až v roce 1967, kdy první větší poznatky přivezl z tehdejšího Sovětského svazu k nám do Československa Ing. Pavel Stoklásek, kterého můžeme považovat za průkopníka a zakladatele českého požárního sportu. Pod jeho vedením vznikla a několik let i fungovala reprezentace hasičů z povolání. První start naší české reprezentace proběhl v srpnu roku 1968 v Leningradě. (Kulhavý, 2010)

V průběhu těchto let u nás probíhal poměrně bouřlivý rozvoj požárního sportu, který v tehdejším Sovětském svazu fungoval již od roku 1937. Díky tomu byla přepracována metodika tréninkových postupů a tehdejší sportovci přešli na celoroční přípravu. Dokonce i byla vypracována přesná metodika výcviku. Hlavní úsilí však směřovalo na oblasti rozvoje tělovýchovy a sportu, rozvoje hojnosti požárního sportu a přibývání množství mistrovství sportovců. Zavedla se také povinná výzbroj na požární soutěže, což přetrvalo dodnes. Každý závodník musel mít bezpečnostní helmu z vyhovujícího plastu, byl povolen lehký bojový oblek, což se v dnešní době skládá z dresu, elastických kalhot a koženkové opasky pro uchycení proudnice. (Kulhavý, 2010)

V roce 1968 se v Československé republice začala poprvé formovat reprezentace v požárním sportu. O další dva roky později zde proběhlo první mistrovství v Čechách, na Slovensku a také Mistrovský tehdejšího Sovětského svazu. (Kulhavý, 2010)

1.2 Současnost sborů dobrovolných hasičů

Sbor dobrovolných hasičů v dnešní době zaštiťuje všechny dobrovolné hasičské spolky nebo skupiny, ať už ve městech, v obcích či jen jako novodobě vzniklé spolky různých firem, pro marketingový či sponzorský význam. V okolních zemích dobrovolné hasičské sbory mnohdy doplňují činnost profesionálních hasičských sborů a činnost veškerých hasičských útvarů průmyslových či firemních.

V České republice příspěvkové profesionální sbory tvoří dohromady Hasičský záchranný sbor České republiky. Dobrovolné sbory jsou právně samostatné nebo jsou organizačními složkami občanských sdružení, jako jsou Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Česká hasičská jednota nebo Moravská hasičská jednota. (SH ČMS, 2018)

Hasiči včetně těch dobrovolných zasahují hlavně u požárů, ale obvykle i u povodní, živelních pohromách, ekologických haváriích, pomáhají u dopravních nehod a u dalších mimořádných událostí nebo mohou poskytovat jinou technickou pomoc. Dobrovolné sbory hasičů jsou proto součástí výjezdových jednotek, z toho důvodu musí každý člen těchto dobrovolných jednotek absolvovat nejméně 40 hodin školení teoretických i praktických

znalostí, které si musí průběžně doplňovat minimálně jednou do roka. Dále musí každoročně absolvovat zdravotní prohlídky a mít lékařské potvrzení, že mu jeho zdravotní stav umožňuje v jednotce působit. (SH ČMS, 2018)

K roku 2019 je ve Sdružení Čech, Moravy a Slezska evidováno 359 116 členů v 7 662 sborech. V těchto počtech nejsou započítáni mladí hasiči do 18 let, kterých je 61 205. Konkrétně v Královéhradeckém kraji, kde proběhl poslední veřejný součet v roce 2016, je 135 sborů ve 21 okrscích. (OSH ČMS, 2016)

Hasičské sbory, hlavně ty dobrovolné, jsou také často i významným spolkem z hlediska společenského života obce, podobně jako Sokol, myslivecká a lidově umělecká sdružení, místní fotbalové kluby, spolky seniorů či žen a podobně. Soutěže v hasičských dovednostech a vědomostech jsou nyní označovány jako požární sport, ale ještě větší váhu má takzvaná královská disciplína, kterou je nazýván požární útok.

V dnešní době se aktivita hasičských sborů začíná poměrně dost rozrůstat. Sборы dobrovolných hasičů si opatrují své malé nástupce, což znamená poměrně velkou řeholi, která obnáší schůzky s dětmi alespoň jednou týdně, vyplňovat jim jejich volný čas a obohacovat je o nové vědomosti, dovednosti a návyky, ale také vyvíjet jejich tělesnou zdatnost a pracovat s ní.

1.3 Hra Plamen

Tato hra je hlavně výchovně vzdělávací program a systém fyzické přípravy pro kolektivy mladých hasičů celého Sdružení Čech, Moravy a Slezska, které je i hlavním organizátorem této hry v celé České republice. Zásadním posláním Plamenu je u mladých hasičů rozvíjet všeobecné znalosti, vědomosti a dovednosti s přihlédnutím k odborně technické oblasti požární ochrany. Hlavním cílem hry je aktivně a celoplošně podporovat organizovanou mimoškolní činnost dětí a mládeže se zájmem o požární ochranu. Dalším cílem je podpora zdravého životního stylu, díky němuž můžeme rozvíjet fyzickou kondici u dětí. Důležitými strategickými cíli práce s dětmi a také mládeží je všeobecná, organizovaná a mimoškolní práce s dětmi a dorostem. Dále se jedná o všestranné a harmonické rozvíjení osobnosti dítěte a mladého člověka s důrazem na zvyšování fyzické zdatnosti, a to za účelem výchovy k budoucí dobrovolné činnosti v jednotkách sborů dobrovolných hasičů. (Směrnice hry Plamen, 2016)

Plamene se může zúčastnit kterékoli dítě či mladistvý, pokud splňuje danou věkovou kategorii a je řádně registrován v Registračním listu kolektivu. Zároveň se ale tyto hry může zúčastnit minimálně devíticelenný kolektiv mladých hasičů do 15 let.

Tato hra je rozdělena na dvě soutěžní části a celoroční činnost. Do první závodní části řadíme závod požární všestrannosti, kde je cílem získat a upevnit všestrannou sportovní zdatnost dětí a zároveň jim i zvyšovat jejich znalosti. Tento závod se skládá ze základů topografie, kde by měly děti poznat daný počet topografických značek a měly by i ovládat

orientaci s buzolou, střelby ze vzduchovky, uzlování, kde by pro děti nemělo být žádnou překážkou uvázat pět základních uzlů. Měly by znát základy první pomoci, požární ochranu týkající se přenosných hasicích přístrojů a měly by zvládnout i překážky po vodorovném laně. Do druhé závodní části patří fyzické a rychlostní nasazení, které děti uplatní v disciplínách, jako je požární útok, požární útok CTIF, štafeta 4 × 60 m, štafeta 400 m CTIF, štafeta požárních dvojic a běh na 60 m. (Směrnice hry Plamen, 2016)

Do celoroční činnosti jsou převážně zařazeny výchovně vzdělávací aktivity pro mladé hasiče, které slouží spíše pro inspiraci vedoucím mladých hasičských kolektivů. Pro inspiraci je zde například uspořádat tři jednodenní nebo jeden vícedenní výlet či pobyt. Uskutečnit o jarních, podzimních, zimních nebo letních prázdninách příměstský či souběžný tábor. Navštívit muzea, či výstavy, nebo se zúčastnit besedy. Další okruh činností nabízí úklid místa nebo okolí, kde se děti běžně pohybují nebo zde žijí. Péče o svou výstroj, výzbroj a prostory, kde se schází, mohou sbírat byliny, druhotné suroviny nebo jiné výkupné materiály. Kolektiv se může také starat o starého či postiženého občana, mohou za ním pravidelně chodit domů, povídat si s ním, číst mu z knih a podobně. Mohou také uspořádat libovolnou sportovní nebo volnočasovou akci pro ostatní kolektivy mladých hasičů nebo pro další dětskou veřejnost. V dalším výchovně vzdělávacím okruhu by se pro děti měla pořádat vícedenní soustředění, děti by měly uspořádat nějaké kulturní představení, měly by mít svou nástěnku, kde by si vystavovaly svá díla. Dále by se měly zúčastnit vícero hasičských soutěží, než jsou dvě dané soutěže dle pravidel hry Plamen a podobně. Je opravdu mnoho možností, jak s dětmi využít jejich volný čas plnohodnotně a prospěšně. (Směrnice hry Plamen, 2016)

1.4 Požární útok pro dospělé

Požární sport jako takový se ze SSSR, kde mimo jiné vznikl, do Evropy dostal až v 70. letech. Požární soutěže se objevovaly však po celém světě, ale nikde neměly takovou pozornost jako v samotném SSSR. Podle Velička je požární sport součástí speciální tělesné přípravy, která je zaměřena na příslušníky HZS. Disciplíny požárního sportu napomáhají hasičům k rychlému a správnému řešení problémů ve složitých situacích, ke zvyšování jejich odolnosti, odvahy, rozhodnosti a vůle i orientaci v přírodě, okolí, budovách atd. (Veličko, 1989)

Po celé České republice se za poslední roky rozmohl hlavně zájem o tzv. „královskou disciplínu“, což je požární útok a s ním spojené hasičské ligy v požárním útoku, který je vrcholem všech požárních disciplín a často bývá i jednou z nejtěžších. Je to z toho důvodu, že se musí skloubit mnoho vnitřních i vnějších faktorů, které jsou potřebné k tomu, aby se útok povedl co nejlépe a v co nejkratším čase. Soutěžní družstvo v této disciplíně se skládá ze sedmi členů, každý z nich má však odlišný úkol, je nutné, aby u každého probíhala dokonalá souhra. Každý ze závodníků má svou pozici, kterou musí co nejrychleji splnit, jinak požární útok nemůže být hodnocený. Pozice jsou určovány podle toho, jakou funkci daný člen zastává a co

vše musí splnit. První pozicí je „strojník“, který obsluhuje přenosnou motorovou stříkačku a napojuje na ni první savici. Druhá pozice je savice nebo také „spojář“, který má za úkol spojit první a druhou savici k sobě. Třetí pozice je koš neboli „košář“, který nasazuje sací koš na savici a vhadzuje jej do kádě plné vody. Čtvrtá pozice je vedení B neboli „běčkař“, který napojuje první hadici typu B na přenosnou motorovou stříkačku a dále spojuje první a druhou hadici typu B. Pátá pozice je na rozdělovači, kde se napojuje druhá hadice typu B a dvě hadice typu C do rozdělovače a musí s ním běžet doprostřed běžecké trasy směrem k terčům. Poslední pozice jsou dva proudaři, jeden levý a druhý pravý, ti mají za úkol spojit dvě hadice typu C k sobě a druhou hadici typu C napojit na proudnici, poté musí co nejrychleji doběhnout k terčům a v nejkratším čase je vodou z proudnice sestřelit. V této disciplíně je velmi důležitá preciznost, souhra a rychlost. (Extraliga ČR v PÚ, 2020)

Nejznámější a nejprestižnější soutěží v požárním útoku je Extraliga České republiky, kde lze dohledat výsledky až do roku 1996, což znamená, že Extraliga ČR u nás probíhá už přes 23 let a dle záliby mezi závodníky lze usuzovat, že bude ještě další roky rozhodně tradice Extraligy pokračovat. Každá hasičská liga má svou zasedající radu, ve které funguje jeden předseda a zvolený počet členů. V radě bývá většinou šest členů a předseda. Ostatní členi bývají přísedící delegáti, jakožto zástupci přihlášených družstev do dané ligy. V České republice je k roku 2019 aktivních 52 hasičských ligových závodů v požárním útoku. I já jsem se několik let účastnila těchto ligových závodů, konkrétně Východočeské hasičské ligy. Je známo, že tento sport můžete dělat pouze v tom případě, že máte dostatek volného času, nebrání vám žádné závazky, máte poměrně dobrou kondici a zbylých šest členů je vašimi přáteli, ne rivaly. (Extraliga ČR v PÚ, 2020)

1.5 Hasiči jako volnočasová instituce

1.5.1 Volný čas

Jak je již známo, volný čas je jednou z částí lidského života mimo čas pracovní a mimo čas tzv. vázaný, který zahrnuje biofyzilogické potřeby člověka. „*Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti sebeurčující a sebevytvářející:*

- *odpočinek a zábavu,*
- *rozvoj zájmové sféry,*
- *zlepšení kvalifikace,*
- *účast na veřejném životě.* (Hájek, 2008, str. 10)

1.5.2 Volnočasová instituce

Systém volnočasových aktivit a institucí zabývajících se volným časem můžeme chápat jako součást sociální struktury čili uspořádání poměrně stálých prvků společenského systému. Podle

Hájka je tento systém „*rovněž součástí politického uspořádání společnosti a mechanismu řízení celospolečenských procesů, které podstatně přispívají k jeho rozvoji... V těchto procesech se rovněž uplatňují specifické normy, politické tradice, postoje a orientace.*“ (Hájek, 2008, str. 11)

Podle Hájka je jeden ze znaků dobrého zařízení pro práci s dětmi vztah k rodině, obci a kultuře komunity. Což znamená, že daná organizace či zařízení zve rodiče nebo další členy rodiny na své schůzky, zapojuje obec do realizace svých plánů a programů a naopak odpovídá na potřeby obce, v neposlední řadě může spolupracovat s jinými zařízeními či spolky pro děti a mládež v obci. (Hájek, 2008)

1.5.3 Sbor dobrovolných hasičů – nestátní nezisková organizace

Jedná se o občanské sdružení, které se plně věnuje dětem, mládeži i dospělým jedincům. Snad na celém území České republiky, v každé obci a městě je takováto organizace, nemusí to být jen SDH, ale může to být i Pionýr, Skaut apod.

„Řada sdružení je ustanovena podle zákona o sdružování občanů. Zakládat sdružení mohou občané (ale i právnické osoby), čímž se stávají právnickými osobami se všemi náležitostmi z toho plynoucími. Sdružení vzniká registrací u ministerstva vnitra.“ (Hájek, 2008, str. 149-150).

Sbor dobrovolných hasičů jakožto nestátní nezisková organizace pracuje s dětmi a mládeží a svou činností významně doplňuje a obohacuje výchovně vzdělávací činnost obce. Umožňuje dětem a mládeži rozvíjet se v hasičských činnostech a aktivitách a pomáhá jim s jejich schopnostmi, dovednostmi a talentem pro další uplatnění v budoucím životě. (Hájek, 2008)

1.6 Vývojová psychologie – soutěžní věková rozdělení dle hry Plamen

Vývojová psychologie je jednou ze základních psychologických disciplín, jejímž tématem je vývoj člověka, který chápeme jako sled změn, jimiž člověk prochází během života od narození až po smrt. Vývoj člověka je zákonitý proces, který tvoří posloupnost na sebe navazujících fází, které nelze měnit nebo přeskočit. Tento vývojový proces je celistvý a zahrnuje tělesnou a duševní stránku člověka. Z toho důvodu je nezbytné, aby vedoucí a trenéři MH měli minimálně povědomí o vývojové psychologii.

„Hlavními strategickými cíli práce s dětmi a mládeží v SH ČMS jsou:

- 1. všeobecná organizovaná mimoškolní práce s dětmi a mládeží,*
- 2. všestranný a harmonický rozvoj osobnosti dítěte a mladého člověka s důrazem na zvyšování fyzické zdatnosti, a to za účelem výchovy k budoucí dobrovolné práci v jednotkách sborů dobrovolných hasičů.“* (SH ČMS, 2016, str. 9)

1.6.1 Přípravka – předškolní věk

Toto období začíná ve 3 letech dítěte a končí v 6 až 7 letech dítěte čili nástupem do základní školy. Jak je již zmíněno v nadpisu, v hasičském názvosloví se tomuto vývojovému období přezdívá přípravkou.

1.6.1.1 Motorické dovednosti

Helus (2011) tvrdí, že dítě v tomto věkovém období již zvládá se samo obléknout, najíst, napít, dokáže samo vykonat potřebu na toaletě, už je schopno pomoci i rodičům při drobném úklidu. Díky těmto pro nás běžným úkonům má dítě pocit, že je pro nás pomocníkem, což napomáhá socializačnímu vývoji a podpoře jeho sebevědomí.

Co se týče hasičských aktivit, tak dítě 4-5leté by mělo hravě lézt po žebříku, skákat a stát na jedné noze, běhat, stoupat a scházet po schodech, házet a chytat míč, běhat po kladině, přelézat překážky a šroubovat hadice B a C k sobě.

1.6.1.2 Emoční vývoj

Helus (2011) ve své knize zmiňuje, že v tomto období dítě oplývá větší stabilitou a vyrovnaností než v předchozím batolecím období a začíná také ubývat negativních emočních reakcí, jako je např. pláč.

Podle Vágnerové (2005) by se způsob emočního prožívání dal shrnout do čtyř bodů – vztek a zlost, strach, smysl pro humor a těšit se na něco. V tomto období děti začínají chápat aktuální význam emocí, díky tomu mohou i odhadnout budoucí citové prožitky, ať už to jsou jejich pocity či pocity jiných lidí.

V knize od Vágnerové je i zmínka o rozvoji vztahových emocí u dětí předškolního věku. Z textu jasně vyplývá, že pokud má dítě pevné a bezpečné rodinné zázemí, převládají u něho pozitivní emoce a pocity sounáležitosti a soucitu. (Vágnerová, 2005)

1.6.1.3 Socializace

Socializaci předškolního dítěte lze nazvat fází přípravy na život ve společnosti, většina těchto dětí je schopna se lehce zařadit do jiných sociálních skupin, než je jen rodina, a navázat tak nové vztahy. Podle Vágnerové se začíná postupně tvořit standardní triáda, což jsou oblasti, s nimiž se dítě stále identifikuje – rodina, vrstevníci a mateřská škola. Každá tato sociální skupina má své teritorium, kde na dítě působí, a dítě tu zde získává i své osobní role – role vrstevníka, kamaráda, žáka mateřské školy apod. (Vágnerová, 2005)

1.6.2 Mladí hasiči – mladší

V požárním sportu je toto období bráno od 6 do 11 let. **Z pohledu vývojové psychologie lze rozdělit na raný školní věk a střední školní věk.**

1.6.2.1 Raný školní věk

Podle Vágnerové se toto období pohybuje od nástupu dítěte do školy, to znamená 6.-7. rok dítěte až do 8.-9. roku dítěte. (Vágnerová, 2005)

1.6.2.1.1 Tělesný vývoj

Dochází zde k první tvarové proměně, což znamená k protažení končetin, končí buclatost, především u menších dětí, trup je plošší a poměr hlavy k tělu se zmenšuje. Dochází k nárůstu svalové tkáně, dítě nyní potřebuje velký dostatek pohybu, snaží se dokazovat, že je obratné a rychlé. Dochází k okostňování zápěstí, což znamená, že dochází ke zpřesňování jemné motoriky (psaní, střihání apod.), dochází také k výměně chrupu za dospělý. (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

1.6.2.1.2 Snaživá pracovitost

Podle Heluse (2011) viz výše je významným činitelem pro působení ve škole aktivace školní snaživosti. Zároveň ji nesmíme podcenit ani na zájmovém kroužku. Dítě by si mělo uvědomit, že úspěch se odvíjí hlavně od jeho vynaložené snahy. Dítě by mělo chápat, co je vůle a co díky ní, lze zvládnout. Je poměrně důležité, aby učitel/ka, vedoucí MH, trenér nebo rodiče v dané snaze a vůli dítě podporovali, neboť takto alespoň dítě v okolí pozná oporu a ocenění.

V opačném případě, kdy dítě svou snahou a pílí nedosáhne na výsledek, může docházet k pocitům méněcennosti či bezmoci. Z tohoto důvodu by se v tomto období měly nejvíce respektovat individuální předpoklady jednotlivých dětí.

1.6.2.1.3 Mezilidské vztahy

V tomto období může škola a výuka s ní spojená vyvolávat úzkost a podlamovat sebevědomí dítěte. To samé lze říci o zájmovém kroužku, kde by měl vedoucí kroužku mladých hasičů, učitel apod. tyto situace rozpoznat a zavčas zasáhnout, tím se pro žáky či mladé hasiče stává velkou autoritou. Další velkou roli hraje školní třída či zájmový kroužek, kde se objevuje sociální citění, solidarita dětí, spolupráce, vzájemná pomoc, ale také srovnávání lepší – horší, soutěživost apod. Pokud k takovým soutěžím dojde, je třeba dbát na to, aby se nevyvinula situace, že vítězí a prohrávají pouze ti samí. (Helus, 2011)

1.6.2.1.4 Hodnocení

V tomto období jsou děti velmi citlivé a hodnocení jako takovému by bylo lepší se prozatím vyhnout a spíše dítěti porovnávat a zdůrazňovat jeho pokroky, kterých dosahuje. Právě díky tomuto ústnímu hodnocení by si dítě mělo uvědomit, co už zná, umí, co dokázalo a co je například potřeba ještě udělat, aby dokázalo více a bylo samo se sebou spokojené. (Helus, 2011)

1.6.2.1.5 Pokroky k myšlení a realistické nahlížení na svět

Mladí hasiči začínají vnímat, jak rozsáhlé jsou informace, zkušenosti a dovednosti týkající se hasičského zájmového kroužku. Seznamují se zde s topografickými značkami, učí se zacházet s buzolou a kompasem, hledají v mapách, učí se vázání uzlů, základy zdravotvědy apod. Podle Heluse je nyní u dětí patrný sklon k věcnějšímu, realističtějšímu uvažování a nazírání na věc. Je to takový ústup od pohádek, najednou děti zajímá, jak věci fungují doopravdy a co se skutečně odehrává. Často je baví listování encyklopediemi, spolu se staršími sourozenci či rodiči žasnou nad fakty, které jsou daleko přitažlivější než ty vymyšlené. Touží samy vyprávět nové věci, které se dozvěděly, a poučovat. Díky tomu objevují, že věci a události mají svou logiku, uspořádání a že plno věcí se sebou souvisí a naopak, některé věci se naprosto vylučují. Tato odhalení jsou velkým plusem pro další rozvoj myšlení. (Helus, 2011)

1.6.2.2 Střední školní věk

Dle Vágnerové (2005) střední školní věk bývá mezi 8.-9. rokem dítěte až do 11.-12. roku dítěte, tj. do doby, kdy dítě přechází z 1. stupně na 2. stupeň základní školy. Děti či mladí hasiči si v podstatě vše nové, co probíhalo v raném školním věku, nyní upevňují a ucelují. Zde jsou vypsány charakteristické rysy, procesy a stavy pro dané období:

1.6.2.2.1 Tělesný vývoj

V tomto období dochází ke zpomalení růstu, zvyšuje se výkonnost všech orgánů a zvyšuje se i svalová koordinace. Pro MH má nyní velkou společenskou hodnotu rychlost a obratnost. Koncem období dívky začínají přerůstat chlapce. Nyní by mladí hasiči měli bez problémů zvládat všechny disciplíny hry Plamen, což je Závod požární všestrannosti, běh 4 × 60 m, štafeta CTIF, požární útok CTIF, štafeta dvojic a požární útok. (Kolektiv SH ČMS, 2008)

1.6.2.2.2 Spolupráce

Mladí hasiči už vědí jak vše ve volnočasovém kroužku, na který pravidelně dochází, funguje, proto většinou velmi rádi pomáhají a užívají si pocitu užitečnosti. Současně děti dostávají i odezvu o srovnávání šikovnosti s okolím a probíhá sebezdokonalování se. (Vágnerová, 2005)

1.6.2.2.3 Škola a soutěživost

V tomto případě se nejedná o školu, ale o zájmový hasičský kroužek, kam se dítě těší. Těší se na své vrstevníky, kamarády, na vedoucího kroužku či trenéra a je rádo, že si může s ostatními vyprávět, co dělalo, co se naučilo, vzájemně si sdělují své zážitky a zkušenosti. Zde musí být učitelé či vedoucí kolektivů MH obezřetní, neboť může u dítěte začít nebo postupně narůstat závist, díky pocitu méněcennosti a soutěživosti čili dítě chce být ve všem nejlepší a záměrně na sebe strhává pozornost ostatních. (Vágnerová, 2005)

1.6.2.2.4 Vnímání a paměť

Dítě se postupně dostává od naivního realismu ke kritickému realismu. Zlepšuje se mu paměť, postupně přechází z mechanické paměti na logickou a z krátkodobé paměti na dlouhodobou, mozek přestává růst kolem desátého věku dítěte. (Vágnerová 2005)

1.6.2.2.5 Autority a potřeba se začlenit

Dítě při vstupu do školy hlavně uctívalo autoritu učitele a rodiče, v tomto případě autoritu vedoucího či trenéra MH. S postupujícím časem se však vliv autorit dost oslabuje, dítě začíná upřednostňovat kamarády před trenérem, učitelem apod. Hlavním projevem může být konec se žalováním a projev solidarity k vrstevníkům. Jinak toto období je zatím psychicky poměrně klidné, zatím se u většiny dětí projevuje hovorností, extrovertností, bezstarostností, radostí a družností. Koncem období se začíná i projevovat potřeba se začlenit čili ztotožnit se se skupinou a její funkcí, jsou to jakési přípravy na budoucí intimní a přátelské vztahy. (Langmaier, Krejčířová, 2006)

1.6.3 Mladí hasiči – starší

Podle hry Plamen je tato věková kategorie vymezená od 11 do 15 let. **Podle vývojové psychologie lze hovořit o starším školním věku, resp. jedná se o období, kdy děti přecházejí na 2. stupeň základní školy a pohybují se na něm. Podle Pávkové jde o období pubescence čili o první fázi dospívání.**

V tomto období není úplně lehké vyjít všem pubescentům vstříc, proto je na místě, aby vedoucí či trenér MH měl o tomto vývojovém období alespoň základní informace a věděl, čemu předejít a jakému tématu se naopak věnovat více. Pubescenti, v tomto případě MH – starší, nyní prochází mnohými změnami jak po psychické, tak i po fyzické stránce, proto je důležité, aby měli důvěru ke svému vedoucímu kroužku či trenérovi, pokud se zrovna necítí „ve své kůži“ před rodiči nebo ve škole.

1.6.3.1 Tělesný vývoj

Bouřlivý tělesný vývoj doprovází tvarová proměna, pod níž si lze představit hmotnost a výšku, jimi je většinou doprovázena neohrabanost pubescenta. Objevují se primární pohlavní znaky jako je poluce či menstruace, a sekundární pohlavní znaky. U děvčat lze mluvit o zvětšení poprsí, větší zásoba tukové tkáně, ochlupení či akné. U chlapců bývá znatelné především zvětšení ramen, mutace hlasu, akné či ochlupení. Dochází také ke zhoršení nervosvalové koordinace, může růst výkonnost, ale zároveň může docházet ke snadné unavitelnosti. (Kolektiv SH ČMS, 2008)

1.6.3.2 Vztah k vlastnímu tělu

„Jedna z největších zátěží, provázejících pubescenci, tkví v rozpacích, které vyvolává vlastní tělo a vůbec vzhled.“ (Helus, 2011, str. 294) Tělesné změny mohou pubescenta zaskočit, může být v rozpacích, zda vypadá vzhledově dobře a zda svému okolí nepřipadá hloupý. Mnohdy se tím vysvětluje fakt, že plno pubescentů tráví čas pozorováním se před zrcadlem. Zkoumají své proporce těla, vyrážku na obličeji, mohou mít strach z tloušťky apod. Podle Heluse může vzniknout tzv. pubescentní dismorfofobie čili strach z toho, jak vypadám. *„Pubescenti reagují na toto „soužení“ snahami svůj vzhled dát do pořádku – značkovým oblečením, piercingem, účesem, tetováním...“* (Helus, 2011, str. 295)

Pubescenti se proto nyní rádi sdružují pospolu. Chtějí se navzájem podpořit vůči rodičům, učitelům apod., neboť ti k nim mají mnohdy své výhrady, ačkoliv to nemyslí nijak zle.

1.6.3.3 Mezilidské vztahy

„Naznačené problémy jsou samozřejmě velkou zátěží pro rodiče, učitele. Jsou živnou půdou pro oboustranné výhrady, rozčarování, konflikty, krize. Hrozí vzájemné odcizení, které problémy, v nichž se adolescent zmitá, dále prohlubují.“ (Helus, 2011, str. 295)

Díky těmto problémům nabývají na síle vztahy s vrstevníky, neboť se cítí být mezi svými, mohou sdílet své názory, problémy, mohou se vybouřit a odreagovat. V těchto případech musí být obezřetný hlavně učitel pubescenta a rodina, aby se případně vyhnulo situacím, kdy si pubescent může myslet, že ho nemají doma či ve škole rádi, že ho odepisují a jediný, kdo mu může rozumět, jsou jeho kamarádi.

1.6.3.4 Sexualita

V tomto období dochází k uspokojení sexuálních pohnutek, avšak hlavně autoeroticky za přítomnosti bujně fantazie. *„Prvý sexuální styk do 13 let věku je vzácný, uvádí jej pouze asi 2,2 % chlapců a 0,5 % děvčat. Ještě na konci puberty (14-15 let věku) je spíše něčím výjimečným – došlo k němu u 8,9 % chlapců a 6,4 % dívek (podle Langmeiera, Krejčířové, 2009).“* (Helus, 2011, str. 196)

1.6.4 Hasiči – dorostenci

Dle hry Plamen do této kategorie spadají dospívající ve věku 15 až 18 let. **Dle Vágnerové by se jej dalo zařadit do pozdní adolescence ve věku 15-20 let.** *„Pozdní adolescence zahrnuje dalších pět let života, trvá přibližně od 15 do 20 let, s určitou individuální variabilitou, zejména v oblasti psychické a sociální.“* (Vágnerová, 2005, str. 324)

„Smyslem pozdní adolescence je poskytnout jedinci čas a možnost, aby porozuměl sám sobě, zvolil si, čeho chce v budoucnosti dosáhnout a osamostatnil se ve všech oblastech, v nichž to současná společnost vyžaduje“ (Vágnerová, 2005, str. 325)

V tomto období by měli vedoucí či trenéři MH brát dorostence jako sobě rovné, neboť přišel okamžik, kdy tito lidé budou naší budoucností, nyní, pokud o to mají samozřejmě zájem, nadešel čas předat jim veškeré rady a zkušenosti a nechat je, aby nám dál pomáhali s výchovou nové generace a tím se zachovala tradice dobrovolných hasičů v obci.

1.6.4.1 Tělesný vývoj

Podle Vágnerové (2005) dívky dospívají dříve než chlapci a velkou roli u dospívajících jedinců hraje i odlišnost tělesných změn.

U chlapců je nejvíce významný výškový nárůst a rozvoj svalů. Výhodou v tomto věku je pro chlapce tělesná zdatnost a síla. Naopak u děvčat je růst a zesílení v některých partiích nežádoucí a mají pochybnosti o svém vzhledu. „*Adolescent, jehož zevnějšek neodpovídá normě, bude tento rozpor vesměs prožívat jako nespravedlnost. Bude pociťovat zklamání, úzkost a napětí v situacích, kde má zevnějšek nějaký význam... Negativní význam může mít výška postavy, tělesná hmotnost apod.*“ (Vágnerová, 2005, str. 328)

1.6.4.2 Řešení adolescentních rozporů

Mnohdy se tyto krize, dozívající ještě z období pubescence, mohou prohloubit a zde se už jedná o velký problém, dle Heluse (2011) se jedná o „krizi adolescence“: „*Tak je tomu například v případě mentální anorexie, pokud jde o jídlo, ... cynismu a bezohlednosti v sexuální oblasti...*“ (Helus, 2011, str. 297)

Je proto velmi dobré ze strany dospělých vše podchytit včas a nepřehlížet pubescentní krizi s tím, že v období dospívání zmizí, naopak se může velmi prohloubit. Adolescenti by měli nacházet vstřícnost a oporu ve svém okolí. (Helus, 2011) „*Adolescenci provází rozpory, které – nejsou-li řešeny – ústí v krizi; jsou-li vyřešeny, otevírají cestu do budoucnosti.*“ (Helus, 2011, str. 298)

1.6.4.3 Rozpor mezi fyzickým dozráním a zralostí psychickou, sociální a osobnostní

Podle Heluse (2011) se dospívající jedinci mohou chlubit silou a obratností, kterou mají mnohdy větší než dospělí. Paradoxně se však kolikrát nejsou schopni orientovat ve všech těch nárocích a požadavcích, které na ně okolí klade. Sami mnohdy hledají svou identitu a učí se efektivnímu samořízení. Častokrát je od nich očekáváno sebeovládání, zodpovědnost, uvážlivost apod. Díky tomu jsou dospělí často zklamaní z hloupostí, kterých se adolescent dopustí. Nebo naopak se může i stát, že sám adolescent se může sám před sebou zklamat či znemožnit, např. že neobstojí nárokům, které si sám předsevzal. Naštěstí se ze svých přešlapů dokáže mnohdy i poučit a v budoucnosti jim předcházet.

1.6.4.4 Mezigenerační rozpor

Adolescenti většinou neradi slyší názor dospělých, myslí si, že jim v mnoha věcech nerozumí a častokrát ani nechtějí rozumět. Dospívající jedinci by nejraději chtěli mít všechno hned. Vyžadují změnu, pohyb, chtějí vnést život do stereotypu, jenže si neuvědomují, že vše nejde dělat tak snadno, jak si představují. (Helus, 2011)

1.6.4.5 Hledání vlastní identity

V tomto období se adolescentům do popředí dostává mnoho otázek typu, kdo jsem, kam patřím, co je pro mě podstatné, co vedlejší apod. Jedinci se v tomto období rozšiřuje počet skupin, ve kterých se nachází a kde má své určité sociální role. Dospívající si mnohdy kladou otázky, komu mají dát přednost, zda rodičům či partě přátel nebo partnerovi. Zda být ve škole za hvězdu, stát si za svým a mnohdy vyvolat konflikt, nebo být slušným a poctivým žákem, který bude premiantem třídy, čímž bude mít předpoklady k lepšímu vzdělání, jenže takto by se mohl před spolužáky zase ponížit apod. Podle Heluse je velmi očividné, že pokud jde o hledání identity, je to pro adolescenty velmi náročné a přináší to určité problémy, zátěže a pochyby, proto by k nim dospělé okolí mělo být v určitých směrech tolerantní. (Helus, 2011)

1.6.4.6 Budoucnost jako naléhající téma

Musíme si uvědomit, že v tomto období si dospívající jedinec musí rozhodnout, co bude dělat dál. Čím se bude živit a co bude dělat nebo co bude dále studovat po základní škole. U jakých zájmů zůstane, kterých se bude muset vzdát, jaký životní styl si zvolí apod. Je toho na něho najednou moc. Neví, tápe, ztrácí se, proto by v tomto okamžiku měli zakročit rodiče, učitelé či dobrovolní pedagogové. Není tím však myšleno, že mu přesně nadiktují směr, kam se má dítě po základní škole vydat dál, ale sednout si s ním, probrat s ním všechna pro a proti a podpořit ho v jeho snech.

Helus (2011) se ve své knize zmiňuje o tom, že adolescent často čelí strachu z dospělosti, neboť se mu jeví jako náročná, někdy až nepohodlná. Je to doba, kdy na sebe člověk musí vzít zodpovědnost za své činy, nastávají nutné povinnosti a důležitá rozhodnutí, která ještě více prohloubí budoucnost dospělosti. Častokrát se stane, že adolescent dobrovolně přebíhá rovnou do světa dospělosti, neboť mu nevyhovuje statut dítěte a přijde si poníženě. Podle Heluse si v tomto období dospívající musí uvědomit dvě důležité oblasti:

1.6.4.7 Povolání

Jedinec se musí zamyslet nad povoláním, ve kterém najde uplatnění. Aby k němu mohl dojít, musí vynaložit určité množství úsilí, což znamená, že musí studovat, získat kvalifikaci či diplom. To však nejde hned a obnáší to i mnoho plánování, úkolů, povinností a obětí. (Helus, 2011)

1.6.4.8 Vztahy

V tomto pro adolescenta dost obtížném období je důležité, aby na tak mnoho rozhodnutí nebyl sám, neboť ne nadarmo se říká, že „ve dvou se to lépe táhne“. Dle Heluse: „*Adolescence je obdobím vážných pokusů o hluboké vztahy, jak přátelské, tak erotické. Současně se také adolescent orientuje ve vztazích funkčních...*“ (Helus, 211, str. 300). Což znamená, že se jedinec učí dojednávat a zařizovat potřebné věci k tomu, čeho chce dosáhnout.

1.6.5 Hasiči – dospělost

Dospělost je poměrně dlouhé období života. Nestačí na něj rozhodně jednotná charakteristika. Na začátku dospělosti dochází k ukončení tělesných změn a v rozumové oblasti se člověk dostává ke svému vrcholu. Naopak v průběhu přibývajících let přichází i mnoho významných změn, zejména v oblasti sociálního vývoje.

Období dospělosti lze rozdělit na mladší dospělost (20-30 let), střední dospělost (30-45 let), pozdní dospělost (45-65 let) a staří (nad 65 let). (Hájek, 2008)

1.6.5.1 Mladší dospělost

Jedinec si pomalu ujasňuje, zda chce být i nadále dobrovolným hasičem, zda chce pomáhat s vedením MH nebo si chce jít za svým snem a stane se profesionálním závodníkem v „královské disciplíně“ v požárním útoku a v dalších disciplínách požárního sportu nebo zda bude požární sport jeho životním stylem a vizí budoucnosti. Může se stát i přesný opak, kdy dospělý jedinec zhodnotí, že je již čas přejít k jiné volnočasové aktivitě, může se odstěhovat nebo jít studovat na vysokou školu, najít si zaměstnání, založit si rodinu apod.

1.6.5.2 Střední a vrcholná dospělost

Tuto etapu můžeme podle Heluse (2011) považovat za vrcholnou. Mnoho lidí v tomto věku dosáhne svého kariérního růstu jako zadostiučinění, uzavírají se manželství, budují se rodiny apod.

Kdo i v těchto letech zůstal věrný dobrovolným hasičům ve své obci, jedná se již o životní styl a náplň volného času. Dospělí se snaží vést ke svému oblíbenému sportu i vlastní děti, podporují je a rozvíjejí je. Snaží se, aby měli nástupce a tradice byla zachována. Členové sboru jsou většinou dobří přátelé a scházejí se ať už za tréninkem či jen za zábavou.

1.6.5.2.1 Tělesná a duševní stránka

Jedinec si v těchto letech může připadat na vrcholu, ze kterého nastane buď sestup dolů, nebo vzestup ještě výš. Člověk se sám sebe ptá, jak dál, co bude následovat a jaká je ta nejlepší cesta pro životní spokojenost. Mnohdy však následuje profesní ztroskotání, neúspěch či nezaměstnanost. Tyto situace můžou jedince často trvale poznamenat, díky tomu mohou přijít

na řadu pocity životního ztroskotání a selhání. To vše může ústít v depresi a zoufalství, v tomto případě podle Heluse lze hovořit o krizi středního věku. (Helus, 2011)

Co se týká tělesné stránky člověka v tomto období, začíná slábnout svalstvo, může se snižovat pohyblivost, je tu i větší sklon k ukládání podkožního tuku čili může se zvyšovat hmotnost. „Pro většinu lidí to ale znamená výzvu lépe si sebe sama hledět: zdravěji jíst, sportovat, dbát zásad psychohygieny – čelit stresu a odreagovávat se v zájmových a rekreačních činnostech.“ (Helus, 2011, str. 302)

1.6.6 Hasiči – „Stará garda“

Tento slovní obrat je mezi hasiči velmi dobře znám, neboť je to označení pro hasiče, kteří dovršili 50 let. **Ve vývojové psychologii toto období můžeme nazvat podle Heluse obdobím pokročilé dospělosti či podle Vágnerové obdobím starší dospělosti, podle Hájka pozdní dospělosti apod.** Dle Vágnerové (2005) je toto období považováno za skutečný mezník, kdy se opravdu potvrzuje začátek stárnutí.

„Stará garda“ se účastní převážně okrskových závodů, kde není důležité vyhrát, ale pobavit se, zúčastnit se a hlavně se sejít a vidět se se svými přáteli a známými z okolních obcí, které do hasičského okrsku patří.

1.6.6.1 Tělesné změny

Podle Vágnerové (2005) se po padesátce začínou objevovat menší tělesné změny, ale nejsou nijak moc viditelné. Ve většině případů jde zatím o reakci na nějakou zátěž. Až časem člověk pochopí, že je zbytečné nastávající tělesné změny popírat či ignorovat.

1.6.6.2 Role prarodiče

Podle Heluse (2011) se jedná o probuzení nového vztahu ke svým dospělým dětem. Dospělí jsou fascinováni svými vnoučaty a častokrát jsou pro ně více okouzlení, než byly jejich vlastní děti. Prarodiče mohou podporovat svá vnoučata v zájmových činnostech, mohou s nimi docházet na kroužky a pokud se jedná o hasičský sport, mohou jim předávat mnohé rady a zkušenosti.

1.6.6.3 Nástup mladší generace

V této části Helus (2011) ve své knize mluví o tom, jak je mnohdy velmi těžké se vyrovnat s nástupem mladší generace. Jde o to, že se člověk musí umět podřídit a uznat, že na některé nové, moderní a inovativní věci už nestačí, jedná se hlavně o pracovní místa.

1.6.7 Hasiči – „Pamětníci“

Toto vývojové období označuje Helus jako stáří, životní období začínající mezi 60.-65. rokem věku člověka. Je velmi individuální v projevu i průběhu každého jedince. Dle

Heluse „*Pokračující involuce a problémy spojené se zdravotním stavem mocně určují průběh stáří, vtiskují mu náplň.*“ (Helus, 2011, str. 305)

Jedná se o věrné jedince po 65. roce a výše, kteří jsou přezdívaní jako „hasičští pamětníci“. Pamětníci se účastní výborových schůzí, členských schůzí či valných hromad na konci roku. Předávají zkušenosti a rady mladším generacím. Jejich tělesná aktivita je již poměrně omezená, proto se sportovních akcí, jako jsou např. závody v požárním útoku, již účastní jen z pozice diváka či pořadatele.

1.7 Sportovní hra

Pokud SDH vede volnočasový kroužek pro mladé hasiče, je nutné, aby vedoucí MH měl základní pojem nejen o vývojové psychologii dítěte, ale i o správném provedení sportovních her a o tom, co by v takových hrách měly děti zvládat a umět. Z vlastní zkušenosti autorky lze dokázat, že děti mají sportovní hry rády a můžeme je zařadit na začátek sportovního tréninku k přípravě organismu na hasičské aktivity a disciplíny. Lze je také zařadit jako odměnu po správně vykonané činnosti či na konec k ukončení tréninku. Hra je podle Klimtové (2009) protikladem něčeho vážného či užitečného. Hra neobsahuje určité specifické pohybové činnosti. Hrou může být jakákoliv činnost, kterou účastník plně prožívá a která vnitřně odměňuje. K jejím charakteristickým znakům patří napětí a řešení, ohraničenost a uzavřenost. „*Hra umožňuje vstupovat dítěti do různých sociálních rolí a učit se tak důležitým funkcím v širokém sociálním kontextu.*“ (Klimtová, 2009, str. 8)

Pohybové hry se využívají při tělesné výchově na základních školách, při sportovním tréninku či rekreačních aktivitách, neboť jsou velmi funkční, snadno uchopitelné a lehce vysvětlitelné. Tyto hry mohou u dětí podle charakteru činnosti ovlivnit kvalitu jejich pohybových dovedností. (Klimtová, 2009)

Je velmi důležité dbát na výběr pohybových her, musí se vzít v úvahu všechny okolnosti, které hra vyžaduje a které nejvíce vyhovují všem potřebám a podmínkám tělesné výchovy. Vedoucí MH musí přihlížet k zájmu a stavu dítěte, k jeho sociálnímu, fyzickému i psychickému rozvoji a je žádoucí, aby se přiměřené požadavky na hru věkově lišily. (Klimtová, 2009)

1.7.1 Co by dítě mělo vědět a umět při sportovní hře

Zde je vybráno několik bodů z knihy Hany Klimtové (2009), které jsou přínosné pro volnočasový kroužek mladých hasičů:

1.7.1.1 Dítě 5-8 let

- Uvědomuje si, že hra mu přináší příjemné zážitky a radost.
- Je si vědomé možných nebezpečí při hrách a snaží se je eliminovat za pomoci trenéra či vedoucího kroužku.

- Uvědomuje si, že pohyb lze spojit s příběhem, představou, s rytmem či hudbou.

1.7.1.2 Dítě 9-11 let

- Je si jisté v základních principech her.
- Dokáže samostatně navrhnout a vyrobit např. hasičské náčiní potřebné k tréninku.
- Prožívá radost ze hry.

1.7.1.3 Dítě 12-15 let

- Dokáže samo zorganizovat a samostatně řídit hry.
- Vidí důležitost ve fair play jednání a dokáže přijmout prohru.
- Rozumí, že pohybové hry mohou sloužit k navazování a upevňování mezilidských vztahů. (Klimtová, 2009)

1.8 Osobnost vedoucího kolektivu mladých hasičů či dorostenců

Podle Pávkové (2014) lze znaky osobnosti rozdělit do třech skupin:

- **První skupina znaků osobnosti** – pod tím si lze představit všeobecnou osobnostní strukturu, jako je fyzická zdatnost, dobrý zdravotní stav, motivace pro povolání, všeobecné i odborné vědomosti, citovost či citová vyrovnanost a svou roli hraje i přiměřený zevnějšek.
- **Druhá skupina znaků osobnosti** – podle Pávkové to jsou znaky osobnosti „*velmi žádoucí, ne-li nezbytné pro úspěšné vykonávání každé pedagogické profese.*“ (Pávková, 2014, str. 104)

Mezi takové znaky patří pozitivní vztah k dětem, rozhodně to však není pojem „mám rád děti“, jedná se o to, že dotyčný volnočasový pedagog bude mít opravdový zájem o děti včetně těch problémových. Volnočasový pedagog by měl mít kladný vztah k lidem, měl by být empatický, aby mohl naslouchat druhým. Introvert bude zřejmě těžko vykonávat tak kvalitní práci jako např. extrovert. Měl by být také přiměřeně dominantní, jak vůči dětem, tak i vůči svým spolupracovníkům. Dle Pávkové by měl mít schopnost zaujmout děti a být pro děti přirozenou autoritou. V neposlední řadě by měl být volnočasový pedagog upřímný, slušný a měl by respektovat práva dětí i dospělých. (Pávková, 2014)

- **Třetí skupina znaků osobnosti** – „*Měla by to být kvalitní, vyrovnaná osobnost s příslušným vzděláním, se všemi rysy, které se obecně považují za žádoucí pro pedagogy (viz druhá skupina znaků), ale i některé další znaky, které vyplývají ze zvláštností profese.*“ (Pávková, 2014, str. 105)

Jsou jimi vlastnosti jako umět řešit nečekané situace, průbojnost, schopnost prosazovat své názory, tvořivost, nápaditost, fantazie, hravost, smysl pro humor,

fyzická zdatnost, dobrý zdravotní stav, příjemný vzhled a přiměřená úprava zevnějšku, schopnost pro pochopení věkových zvláštností a psychická odolnost. (Pávková, 2014)

„Nároky kladené na osobnost pedagoga jsou vysoké. Je samozřejmé, že neexistuje ideální pedagog, který všechny uvedené požadavky splňuje. Každý má své silné i slabé stránky.“ (Pávková, 2014, str. 106) Důležité je, aby měl volnočasový pedagog snahu pracovat sám na sobě, zdokonalovat své nedostatky a co nejlépe uplatnil své schopnosti.

Dle směrnic činnosti s kolektivy mladých hasičů SH ČMS může být vedoucím kolektivu a družstev osoba starší 18 let, právně způsobilá, která splňuje předpoklady pro práci s dětmi a mládeží a je aktivním členem SH ČMS. Vedoucího kolektivu mladých hasičů musí však schválit obecní výbor SDH, musí získat požadovanou kvalifikaci a musí složit slib. (Kolektiv SH ČMS, 2008)

Vedoucí kolektivu má pod sebou vedoucího družstva, pro něhož platí v zásadě stejná pravidla a pravomoci. Znamená to, že se jím může stát pouze osoba starší 18 let a musí mít získanou odbornou kvalifikaci II. a III. st. a procházet dalšími vzdělávacími kurzy (školením) s minimální frekvencí 1× za 2 roky.

Pod vedoucím kolektivu a pod vedoucím družstva jsou instruktoři, což jsou většinou mladí členi hasičů od 15 do 18 let. V této funkci se mohou připravovat na post vedoucího družstva či kolektivu. Instruktoři se zatím musí řídit pokyny vedoucích a zároveň také musí splnit kvalifikaci III. st. – MINIMUM.

1.9 Odborné kvalifikace vedoucích a instruktorů

III. stupeň – MINIMUM

Je to základní nebo také vstupní kvalifikace, která je předepsaná pro všechny začínající vedoucí starší 18 let nebo pomocníky ve věku 15 až 18 let tedy instruktory. Tuto kvalifikaci lze získat splněním kurzu či školením a složením zkoušky nebo absolvováním Letní školy instruktorů. V tomto školení se pro splnění musí absolvovat ústní zkouška, písemný test a praktická zkouška. Následující vzdělávání je individuální, ale další školení musí probíhat s min. frekvencí 1× za 2 roky.

II. stupeň – VEDOUcí

Jedná se o střední kvalifikační stupeň vzdělání, který je předepsán pro vedoucí kolektivů a družstev starších 18 let. Tuto kvalifikaci lze získat pouze po absolvování kvalifikace III. stupně, a to nejdéle rok po absolvování školení. V tomto školení se musí splnit písemný test a praktická zkouška. Následující vzdělávání je individuální, ale další školení musí probíhat s min. frekvencí 1× za 2 roky.

I. stupeň – ČINOVNÍK

Jedná se o vyšší kvalifikační stupeň, kterého se může účastnit vedoucí kolektivu či družstva starší 18 let. Lze jej získat pouze po splnění kvalifikace III. a II. stupně. Kvalifikace se uděluje na základě dlouholeté práce s dětmi a mládeží. Pro splnění kurzu je zapotřebí absolvovat přednášky a cvičení (praktika) a samostatný lektorský výstup na zvolené téma (vedení OORM, členství v ÚORM, lektorská činnost, poradenská činnost pro ostatní vedoucí a instruktory,...). (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008)

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Metodologie

V praktické části práce jsem se zaměřila na pět určitých SDH ve vybraném regionu a snažila jsem se zmapovat jejich historii i současnou činnost.

Stanovila jsem si v rámci bakalářské práce **dva základní cíle:**

1. Analýza vybraných sborů dobrovolných hasičů v daném kraji
2. Komparace činností pro mladé a dospělé hasiče ve vybraných sborech

Pro splnění stanovených cílů v mém výzkumném šetření jsem zvolila následující **metody:**

1. Polostrukturované rozhovory s vedoucími kolektivů mladých hasičů, kronikáři a starosty vybraných SDH
2. Analýza zpravodajů a kronik
3. Komparace (porovnání) získaných dat

2.2 Realizace šetření

Již od narození bydlím v malebné obci Roudnice, která leží v Královéhradeckém kraji, z tohoto důvodu je mi tento kraj velmi blízký. Čtyři další obce jsem si vybrala, neboť jsou to obce sousední, a ačkoliv se může zdát, že fungují podobně jako naše obec, není tomu vždy tak. Výzkumným vzorkem je pět sborů dobrovolných hasičů ve stejném regionu:

1. SDH Dobřenice
2. SDH Libčany
3. SDH Sedlice
4. SDH Osice
5. SDH Roudnice

2.3 Struktura popisu jednotlivých SDH v mém šetření

Pomocí výše zmíněných výzkumných metod jsem sbírala data pro získání informací o SDH v těchto oblastech:

1. Obecné informace o vybraných obcích
  - Zde jsem nastínila obecné informace o jednotlivých vybraných obcích.
2. Historie hasičských sborů
  - V této oblasti je nastíněn popis historického hlediska jednotlivých vybraných sborů. Nebylo vždy jednoduché získat relevantní data z historie SDH, neboť každá obec či sbor má nastavení psaní či pečlivosti vedení kroniky odlišné.

3. Současnost hasičských sborů

- Zde je vypracován nástin současného fungování jednotlivých sborů dobrovolných hasičů.

4. Aktivita a činnosti SDH soustředící se na děti, mládež a dospělé

- V této oblasti jsou vypsány aktivity a činnosti, které jednotlivé sbory dobrovolných hasičů organizují pro děti, mládež a dospělé.

5. Rozhovor se starostou, vedoucím MH či kronikářem

- Zde je publikován stručný souhrn rozhovoru se starosty, vedoucími mladých hasičů či s kronikáři jednotlivých SDH.

2.4 Struktura rozhovoru

Do své práce jsem si zvolila jako metodu sběru dat hloubkový rozhovor. Švaříček ve své knize uvádí: „Kvale (1996, s. 5-6) definuje hloubkový rozhovor jako metodu, „jejímž účelem je získat vylíčení žitého světa dotazového s respektem k interpretaci výzkumu popsaných jevů“. Prozkoumáním hloubkového rozhovoru jsou tedy zkoumáni členové určitého prostředí, určité specifické sociální skupiny s cílem získat stejné pochopení jednání událostí, jakým disponují členové dané skupiny.“ (Švaříček, 2007, str. 159)

Díky hloubkovému rozhovoru lze zachytit výpovědi slova v jejich původní podobě. Hloubkový rozhovor lze rozdělit na **dva typy**:

- **Polostrukturovaný rozhovor** – vychází z předem připravených témat a otázek
- **Nestrukturovaný (narativní) rozhovor** – bývá založen jen na jedné předem připravené otázce, dále se badatel dotazuje na základě získaných informací od dotazovaného (Švaříček, 2007)

Ve své práci jsem se přiklonila k polostrukturovanému rozhovoru, neboť jsem měla již předem připravené otázky pro starosty, kronikáře či vedoucí mladých hasičů z důvodu zamýšlené komparace sborů.

Níže uvádím **tematické okruhy**, na které jsem se šetřených účastníků dotazovala:

- Náplň práce SDH, jeho profilace a organizace aktivit pro všechny věkové kategorie
- Práce s mládeží: zda vede daný SDH zájmový kroužek pro děti – jak dlouho, kolik mají dětí, co je jeho náplní apod.
- Spolupráce s ostatními dobrovolnými organizacemi v obci
- Způsob spolupráce s obecním úřadem, jeho podpora

2.5 Analýza jednotlivých vybraných SDH

2.5.1 SDH Dobřenice

a. Obecné informace o obci

Dobřenice je obec ležící zhruba 15 km na jihozápad od města Hradce Králové, v blízkosti dálnice D11 vedoucí z Hradce Králové do hlavního města Prahy.

Obec byla založena rytířem Zdeňkem Bohůnkem z Dobřenic v roce 1339. Na místě bývalé tvrze byl v roce 1693 postaven barokní zámek, v němž sídlil významný šlechtický rod Dobřenských z Dobřenic. V roce 1739 byl na místě původního dřevěného kostelíka ze 14. století postaven kostel sv. Klimenta. První zmínka o zdejší škole pochází z roku 1749. Od roku 1873 prochází obcí železniční trať Hradec Králové – Chlumec nad Cidlinou – Velký Osek – Praha.

V současné době má obec 560 obyvatel, nachází se zde mateřská škola, zdravotní středisko s obvodním lékařem a zubařem, lékárna, pošta, obchod Hruška, vlakové nádraží a dvě autobusové stanice, které umožňují spojení s okolními vesnicemi a také s krajskými městy Hradec Králové a Pardubice.

b. Historie SDH Dobřenice

Sbor dobrovolných hasičů v Dobřenicích vznikl roku 1907, do této doby obec využívala hasičských služeb tehdejšího velkostatku a cukrovaru, neboť tam byla požární bezpečnost prioritní. V roce 1909 byla postavena dřevěná bouda pro parkování požární stříkačky, kterou Dobřenice zakoupily v roce 1906. V roce 1914 měl sbor 18 členů. Okolo roku 1930 získal sbor svou první hasičskou zbrojnicí, která se nacházela naproti domu č. p. 66. V roce 1937 bylo založeno první družstvo žactva mladých hasičů. Od roku 1954 se stále připomíná nutnost úpravy vodní nádrže na Kuklinkách jako jediného zdroje vody pro případ požáru. Tento úkol není ani dnes zcela vyřešen. Bohužel více záznamů z historie SDH Dobřenice se nezachovalo. (Málek, 1996)

c. Současnost SDH Dobřenice

V současné době má SDH Dobřenice 75 členů. Starostou SDH je pan Zdeněk Málek, se kterým jsem spolupracovala a který mi poskytl rozhovor. Sbor poměrně dost spolupracuje s obecním úřadem a mateřskou školou v Dobřenicích. Od roku 1995 se mužské družstvo aktivně účastní okresních i okolních hasičských závodů. V roce 2005 sbor přivítal první ženy, které si založily rovnou své vlastní hasičské soutěžní družstvo, které v rámci místních a okolních závodů funguje dodnes. Družstvo mladých hasičů se podařilo udržet pouze do roku 1987. V nynější době sbor mladé hasiče nemá. Po roce 2000 byli členové SDH nuceni tehdejší hasičskou zbrojnicí opustit, neboť byla v soukromém vlastnictví a sboru ani obci se nepodařilo

zbrojnici odkoupit od vnuka tehdejšího majitele. V současné době se členové scházejí vedle fotbalového hřiště, kde mají vlastními silami zrekonstruovaný jeden vlakový vagón s venkovním přístřeškem. Pořádají se zde hasičské členské schůze a každoroční valné hromady.

d. Aktivity a činnosti SDH Dobřenice pro děti, mládež a dospělé

Jak již bylo zmíněno, sbor velmi aktivně spolupracuje s obcí a s mateřskou školou v Dobřenicích. Každoročně SDH Dobřenice pro děti a jejich rodiče pořádá Drakiádu, Pálení čarodějnic, Den dětí, Rozloučení s prázdninami a Mikulášskou besídku. Pro dospělé je každým rokem pořádán Hasičský ples, Maškarní bál a výlet pro členy SDH Dobřenice. Pro širokou veřejnost je pořádáno na začátku adventu Rozsvěcení vánočního stromu a divadelní představení ochotnického divadelního spolku Obědovice. V roce 2015 byl pořádán první Běh na kolečkových lyžích s dobřenicými hasiči aneb To je tak, když není sníh. Bohužel se tato akce v obci moc neujala a účastnilo se jí pouze pár hasičských členů. Co se však stejného roku ujalo, byla akce Bačův kotlík, která se zachovala do současnosti a může se chlubit velikou účastí nejen soutěžících, ale i diváků. Jedná se o soutěž ve vaření guláše v kotlíku na otevřeném ohni. Soutěž probíhá v týmech s minimálním počtem tří členů. V roce 2016 byla snaha o obnovení hasičského kroužku pro děti, ale bohužel vše skončilo fiaskem. Nenašla se žádná ochotná ani kvalifikovaná dospělá osoba, která by kroužek vedla. Veškerá již zmíněná aktivita sboru přetrvává do současnosti, avšak v roce 2020 byla aktivita sboru velmi omezena z důvodu pandemie Covid-19, což je problém ve všech volnočasových organizacích. Věřím, že po skončení této náročné doby bude SDH Dobřenice i nadále aktivně fungovat a přispívat k soudržnosti obyvatel obce.

e. Komparace hasičské činnosti dříve a nyní

Historie	Současnost
1906 → pořízení nové požární stříkačky a na ten popud o rok později v roce 1907 vznikl sbor dobrovolných hasičů Dobřenice	1995 → pořízení staršího hasičského automobilu Avia 31
1937-1987 → založeno družstvo žáků, udrženo do roku 1987	1988-2020 → žádné družstvo mladých hasičů, v roce 2016 proběhla snaha o založení hasičského kroužku pro děti, ale bohužel, nakonec se nenašel kvalifikovaný a ochotný člověk, který by kroužek vedl

1906-1995 → ve sboru pouze muži, měli i své soutěžní a reprezentativní družstvo mužů, žádné ženy ve sboru nebyly

2005 → od tohoto roku byly do sboru přijaty i ženy, téhož roku bylo založeno soutěžní družstvo žen

1906-2000 → malá spolupráce s obcí z důvodu rozdílných názorů týkajících se dalšího fungování spolku

2005-2020 → začala větší spolupráce s obcí a mateřskou školou v Dobřenicích

1930-2005 → sbor získal pouze slovní dohodou svou hasičskou zbrojnici, která byla naproti domu č. p. 66

2005-2020 → vzhledem k tomu, že hasičská zbrojnice byla věnována sboru pouze slovní dohodou, nebyla sepsána žádná darovací smlouva, vnuk majitele si vzal budovu nazpět, v současné době má SDH pouze přestavěný vlakový vagón vedle fotbalového hřiště

f. Rozhovor se starostou, vedoucím kolektivu mladých hasičů či kronikářem SDH Dobřenice

Ve své práci jsem si zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru se starosty, kronikáři a vedoucími mladých hasičů. Ne vždy se mi podařilo získat rozhovor se všemi zkoumanými účastníky.

Ve sboru dobrovolných hasičů v Dobřenicích jsem se hned poprvé setkala s výše zmíněnou skutečností. Sbor má pouze svého starostu, kronikáře bohužel nemají a vedoucí mládeže není potřeba. Ze slov pana starosty vyplynulo, že funkce kronikáře se nechce nikdo ujmout, neboť se jedná o poměrně zodpovědnou funkci. Jak bylo již zmíněno, sbor vedoucího mládeže nemá, žactvo mladých hasičů svou aktivitu ukončilo v roce 1987. Možnost rozhovoru byla pouze se starostou sboru dobrovolných hasičů, jímž je pan Zdeněk Málek. Pan Málek je členem sboru od roku 1983, z čehož byl dva roky v žactvu mladých hasičů. Po dovršení 18 let se stal dospělým členem sboru hasičů Dobřenice. Pan starosta SDH Dobřenice působil velmi přátelsky a vstřícně. Na všechny okruhy otázek odpověděl velmi podrobně a se zájmem o danou problematiku.

Dle výpovědi pana starosty SDH Dobřenice pořádá sbor mnoho aktivit pro děti i dospělé v průběhu celého roku od jara až do zimy. Všechny aktivity jsou vypsány níže. Na otázku, zda sbor pracuje s mládeží, pan starosta posmutněl. Dle jeho slov by byl velmi rád, kdyby takový kroužek v obci fungoval, avšak zatím se nenašel nikdo, kdo by ho vedl. V roce 2016 projevil

dvě poměrně aktivní členky sboru zájem o vedení volnočasového kroužku pro mladé hasiče. Starosta SDH zařídil vše potřebné pro obnovu mladých hasičů na obecním úřadě, od financí po možný prostor, kde by se mladí hasiči mohli scházet. Bohužel, jak už to bývá, členky nakonec od plánu ustoupily, argument byl takový, že mají méně času, než samy předpokládaly. Jak pan starosta řekl: *“Děti by bylo plno, byly by i peníze a na obecním úřadě je jedna místnost, kde by se mohli všichni scházet. Chtěl jsem jim s tím i pomoci, když bych přijel z práce dřív, ale bohužel, rozmyslely si to a do teďka se všichni jen chvástají a zatím nikdo nic nepodnikl. Je to škoda. Mohli bychom si vychovat další generaci.”*

Dále mě zajímalo, zda SDH spolupracuje s ostatními spolky v obci. Dle pana starosty spolupráce mezi SDH a spolky v obci je na vysoké úrovni. Důkazem tohoto tvrzení může být i skutečnost, že samotní členové SDH si předělali vlakový vagón jakožto „klubovnu“, kde se scházejí na veškeré schůze, brigády či výroční valné hromady. Tento vagón je umístěn vedle fotbalového hřiště a právě mnoho fotbalistů je zároveň členy SDH. Je tedy zřejmé, že rivalita mezi členy SDH a fotbalisty není na místě. Dále sbor velmi úzce spolupracuje s mateřskou školou v obci, neboť paní učitelka je členka sboru. Pořádají společně např. Pálení čarodějnic, Den dětí apod. V obci se dále nachází Tenisový klub, s tím však, dle slov starosty SDH, sbor nijak nespolupracuje.

Oblast spolupráce a podpory od obecního úřadu pan starosta též hodnotí jako oboustranně přínosnou a vstřícnou. *„Od roku 2000 spolek kvete, až na to, že se nám pořád nepodařilo sehnat nikde místo, kde bychom mohli mít hasičskou zbrojnici. Obec nám pomáhá, jak může.”* Obec nepatří mezi ty nejbohatší, přesto má snahu podporovat sbor nejlépe, jak je to jen možné, např. chtěla co nejvíce podpořit fungování zájmového hasičského kroužku, každý rok přispívá hasičům určitou částku na chod sboru, dokupování uniforem, příspěvek na opravu a údržbu hasičského automobilu apod.

2.5.2 SDH Libčany

a. Obecné informace o obci

První zmínka o Libčanech je z roku 1073, obec patřila Opatovickému klášteru až do roku 1374. Uprostřed vsi stávala tvrz Turyně, kde sídlili Libčanští páni. Druhá libčanská tvrz byla vybudována na místě, kde později stál libčanský zámek, na jehož základech stojí nyní základní škola.

Obec Libčany je malířem Mikulášem Alšem přezdívána „Českým Betlémem“, údajně díky své malebné poloze na návrší mezi lesy a ovocnými sady. Ani slavných rodáků nemá obec málo, jedním z nich je Matěj Kopecký (24. 2. 1775, Libčany – 3. 7. 1847, Koloděje nad Lužnicí), významný český loutkář. *„Jeho potomci, vesměs také loutkáři, se do Libčan*

každoročně vracejí na loutkářskou přehlídku, kterou naše obec na počest svého slavného rodáka již čtyřicet let pravidelně pořádá.“ (Polák, 2013, str. 32)

Další významnou osobností je Vojtěch Sedláček (9. 9. 1892, Libčany – 3. 2. 1973, Praha), významný akademický malíř, který obci předal „*velké plátno nazvané Kovář Kalvoda se studiem k tomuto největšímu plátnu, které kdy namaloval.*“ (Polák, 2013, str. 33) Malíř má stálou pamětní síň na Obecním úřadě v Libčanech a památní desku s bustou od akademického sochaře Milana Bendy. Dalšími významnými osobnostmi obce byl akademik a jeden z nej přednějších znalců a teoretiků památkové péče Zdeněk Wirth a prof. Dr. Ing. Vlastimil Herout, DrSc., významný vědec v oboru metabolismu rostlin.

Obec Libčany leží zhruba 10 km na západ od Hradce Králové a člení se na dvě místní části – Libčany a Želí, rozkládá se na území o velikosti 505,8 ha. V současné době má obec bezmála 1000 obyvatel. Můžeme zde najít základní a mateřskou školu s více než 270 žáky, ordinaci praktického a zubního lékaře, poštu, obchod Hruška a větší firmy jako Zemědělské družstvo Libčany, společnost Central Sticks a. s., Simo, s. r. o., Rykov Libčany s. r. o. či Bonsaicentrum Libčany.

b. Historie SDH Libčany

Zde je historie sboru o něco pestřejší než u hasičů z Dobřenic. Veškeré zápisky v kronikách se dochovaly, takže jsem se mohla dočíst, že hasičský sbor je jeden z nejstarších spolků v obci, neboť byl založen už v roce 1897. Možná by tak brzy nevznikl, ale v té době se po Libčanech potuloval žhář, který založil několik požárů, při nichž shořelo plno stavení a často také úroda a okolní lesy. Bohužel se žháře nepodařilo nikdy polapit. V roce 1925 koupila obec pro hasiče novou stříkačku a vznikla i nová hasičská zbrojnice v bývalých kůlnách, které původně patřily Harrachovskému panství. Další finanční podpora přišla i ze strany tehdejší velmi prosperující továrny na výrobu rolet pana Otakara Včeláka, který si moc dobře uvědomoval, že v továrně se zpracovává plno hořlavých textilií, proto se snažil být s hasiči ve velmi úzkém spojení. V padesátých letech obdržel sbor darem hasičský automobil Renault. Zanedlouho potom došlo ke sloučení sborů v Libčanech, Hvozdnicích a Želí a bylo získáno nové požární vozidlo Mercedes původně ze ZVÚ Hradec Králové, dále vyřazené vojenské vozidlo Tatra 805 a speciální požární vůz PRAGA, který má sbor jako veterána dodnes. V letech 1996-1997 proběhla rekonstrukce hasičské zbrojnice do nynější zděné podoby, sbor si ji však dělal svépomocí, čili nestála mnoho peněz, proto si mohli koupit za ušetřené peníze speciální požární automobil značky Tatra, která slouží hasičům dodnes. Už od založení byl sbor kulturně velmi činný. Hasičský sbor pořádal různé přednášky, účastnili se požárních nácvičů, hasičských setkání a sletů, pomáhali při divadelních představeních, organizovali plesy a v neposlední řadě byli iniciátory odhalení pomníku padlým vojákům v 1. světové válce z Libčan, Hvozdnic a Želí. (Polák, 2013)

c. Současnost SDH Libčany

Rok 1997 znamenal 100. výročí od založení sboru a díky finančnímu daru od obecního úřadu hasiči vlastními silami zrekonstruovali hasičskou zbrojnici. Podařilo se rozšířit členskou základnu o družstvo mladých hasičů a o družstvo žen. V roce 1998 se družstvo mladých hasičů účastnilo I. Regionální přehlídky prací vesnické mládeže v Katovicích. O rok později ve spolupráci s obecním úřadem a klubem Pampeliška mladí libčanští hasiči pořádali Regionální přehlídku Sboru dobrovolných mladých hasičů, kam se sjelo mnoho mladých hasičských družstev z různých míst České republiky. Bohužel, toto zapálení mladých hasičů netrvalo dlouho, v roce 2005 veškeré dění ohledně mladých hasičů pohaslo. Podařilo se ho znovu obnovit v roce 2013 členkou Olgou Jerjeovou. V současné době má sbor dvě dětská družstva – Soptíky a Plamínky. Soptíky navštěvují děti od 7 do 15 let, vedou je členi Kamila Etrychová a Ondřej Jerje. Plamínci jsou děti předškolního věku, vedou je členky a zároveň maminky na mateřské dovolené Tereza Bramborová a Simona Žitková. V roce 2016 se zrekonstruovaná hasičská zbrojnice dočkala nové fasádní barvy. O tři roky později se na ní měnila okna, zabezpečovací dveře a příjezdová vrata. V současné době je hasičský sbor i nadále kulturně činný. Úzce spolupracuje s obcí Libčany, mysliveckým sdružením a Základní a mateřskou školou Libčany. Technické vybavení je totožné s již zmíněným, sbor si nadále zachovává speciální požární automobil Tatra 815 CAS a veterána PRAGU RN.

d. Aktivity a činnosti SDH Libčany soustředící se na děti, mládež a dospělé

Jak již bylo zmíněno, kulturní aktivity sboru jsou na vysoké úrovni. Například od roku 1930 rok co rok sbor pořádá hasičský ples a spolupodílí se na tradičním Pálení čarodějnic. Společně s obecním úřadem, základní a mateřskou školou a mysliveckým spolkem Libčany spolupořádají tradiční Lesní závod. V neposlední řadě se spolupodílí na festivalu dechových hudeb Česenkovy Libčany, spolu s obecním úřadem se spolupodílí na organizaci dětských dnů, mikulášských besídek a každoročně pořádají Letní zábavu pro dospělé. Pro 1. stupeň základní školy pořádají Branný den, kde děti mohou nahlédnout do hasičské zbrojnice, ukážou jim základy zdravotní péče a ukázkou požárního útoku. Dále pořádají soutěž pro děti i dospělé v požárním útoku a soutěž Železný muž, kde najdeme od každé hasičské disciplíny kousek. Od roku 2013 došlo ke znovuoobnovení mladých hasičů pod názvem Soptíci a od roku 2017 přibýlo družstvo s předškolními dětmi, Plamínci. Nový starosta Libčan pan Bc. Petr Veselka si uvědomuje důležitost dobrovolných hasičů v obci a podporuje sbor, jak jen to jde.

e. Komparace hasičské činnosti dříve a nyní

Historie	Současnost
1925 → Hasičská zbrojnice – dřevěné kůlny	1997 → Zděná hasičská zbrojnice
	2016 → Fasáda a pomník Sv. Floriána
	2019 → Výměna oken, vchodových dveří a příjezdových vrat
1897-1997 → Žádní mladí hasiči	1997-2005 → Mladí hasiči do věku 15 let (hra Plamen)
	2013 → Znovuobnovení mladých hasičů
1925 → První požární stříkačka	2000 → Speciální požární automobil Tatra 815
1950 → Speciální požární vůz PRAGA RN	CAS
1925 → Kladné vztahy s obcí, spolupráce	2020 → Kladné vztahy s obcí, spolupráce

f. Rozhovor se starostou, vedoucím mladých hasičů či kronikářem SDH Libčany

K mé radosti se mi podařilo komunikovat se všemi výše zmíněnými. Díky kronikářce sboru Olze Jerjeové jsem mohla čerpat historické prameny z kronik a zpravodajů a zároveň jsme spolu diskutovaly o znovuoobnovení mladých hasičů v obci, které se právě díky ní uskutečnilo v roce 2013.

K rozhovoru na dané téma mi dal souhlas starosta SDH Libčany Jakub Vanický. Právě on byl jedním z mladých hasičů v roce 1997 a nyní je již druhým rokem i starostou libčanského sboru hasičů. Pan Vanický je poměrně mladý muž a z jeho slov bylo zřejmé, že ve sboru nezůstane jen u jedné inovace, odpověděl na všechny okruhy otázek velmi podrobně a se zájmem o danou problematiku.

Dle slov pana starosty je sbor, co se týká profilace a organizace aktivit, velmi činný. Společně s obecním úřadem se spolupodílí na festivalu dechové hudby Česenskoy Libčany, Dětském dni, Pálení čarodějnic a mnoha dalších činnostech. S mysliveckým sdružením a spolkem rybářů pořádají dvakrát do roka výlov místních rybníků. Poslední dva roky sbor pořádá úklid lesa a okolí. Již od založení sbor pořádá pro dospělé hasičský ples a letní zábavu.

Dále pro děti organizují Mikulášskou besídku, Čertovskou pochůzku po obci, Karneval apod. „Od založení sboru je tu taky soutěžní a reprezentativní družstvo mužů, to znamená nějaký rok 1925, tuším. Po roce 1997 se sboru podařilo založit i družstvo žen i dětí. Ženy zůstaly, ale děti se musely obnovit v roce 2013, ještě že máme Olinku Jejreovou, díky ní všechno znovu odstartovalo, je to náš velký tahoun s mnoha zkušenostmi.“ Končí pan starosta rozhovor na danou otázku.

Sbor od roku 2013 obnovil dětskou hasičskou činnost. Dle výpovědi pana Vanického jde o velmi zdařilý krok. Důkazem je 33 dětí, navštěvujících volnočasový kroužek, z tohoto důvodu byli nuceni v roce 2017 kroužek rozdělit na Soptíky – děti od 7 do 15 let a Plamínky – děti předškolního věku. V roce 2020 se vedoucí MH chtěli poprvé s dětmi účastnit hry Plamen, ale bohužel z důvodu pandemie Covid-19, nebylo možné se soutěží zúčastnit. S dětmi se scházejí každý pátek od 16.00 hodin. Děti se zde mohou setkat se zdravotníkem, základním výcvikem požárního útoku, prací s buzolou, vázáním uzlů a dalšími pro hasiče nepostradatelnými činnostmi. Na jaře i na podzim pro děti pořádají hasičská soustředění, vždy ale byli v blízkosti domova, zatím s nimi vedoucí MH dál nevyrazili.

Spolupráce s ostatními volnočasovými organizacemi v obci je též na výborné úrovni. Ze slov starosty SDH bylo zřejmé, že spolupráce ani komunikace s dalšími spolky v obci nevázne, ba naopak. Důkazem je úzká spolupráce s mysliveckým sdružením Libčany a rybářským spolkem Brigádník, ani SK Libčany nezaostává a občas co se týká spolupráce, přiloží ruku k dílu.

Ohledně spolupráce s obecním úřadem bylo ze slov starosty SDH očividné, že sbor má od obce velkou podporu. Jedním z prokazatelných důkazů jsou finance na podporu mladých hasičů, finance na údržbu požárního zásahového automobilu, podpora ohledně výzbroje a výstroje pro dospělé hasiče nejen k zásahu, ale i na soutěže.

2.5.3 SDH Sedlice (Praskačka)

a. Obecné informace o obci

Vesnice Sedlice u Hradce Králové je jednou z pěti částí obce Praskačka, od které je vzdálena cca 2,5 km. Obec Praskačka leží 7 km jihozápadně od města Hradec Králové. Od roku 1961 je Sedlice přičleněna k obci Praskačka. V obci Praskačka můžeme najít obecní úřad, matriku, základní a mateřskou školu, knihovnu a kostel Nejsvětější trojice. V části Sedlice můžeme najít vlastní mateřskou školu, fotbalové hřiště, obchod s potravinami a hasičskou zbrojnicí. Poštu či obvodního lékaře lze hledat ve Lhotě pod Libčany či v Hradci Králové.

b. Historie SDH Sedlice

Vše začalo tím, že se nejprve v roce 1896 koupila ruční jednoproudňi požární stříkačka, na ten popud místní sedláci a významní rolníci založili v roce 1897 hasičský sbor obce Sedlice s 16 členy. V roce 1911 si zakoupili nové hasičské přilby a v roce 1913 bylo pořádáno první veřejné cvičení na návsi. Roku 1914 bylo zakoupeno 12 pásků a 7 sekyrek pro lepší a praktičtější boj s ohněm. Z dob 1. světové války není v kronice moc informací uvedeno, teprve v roce 1925 je napsáno, že se sboru konečně blýská na lepší časy. Bohužel to nebyla pravda, neboť koncem roku 1925 se sbor rozpadá a v roce 1926 začíná sbor nový, a to s 18 členy. Od roku 1927 se pořádaly letní zábavy a byl založen díky tomu cestovní fond, kam putovaly peníze z konaných zábav a dary jako poděkování za záchranu obydlí při požáru. V kronice mě zaujala informace, že v roce 1930 byla vyslána delegace na pohřeb spisovatele Aloise Jiráska, zda to bylo jen z fanouškovského záměru, či to byl něčí známý nebo rodinný příslušník, to už jsem se nikde nedozvěděla.

V roce 1931 se sbor rozhodl pořádat Silvestrovskou zábavu a o rok později se konala první Soutěž motorových stříkaček. V roce 1942 byla zakoupena kamínka k motorové stříkačce, aby se dala používat i za nepříznivého počasí. Opět se z 2. světové války moc informací nedochovalo. Jak jsem se ale dočetla a od pana kronikáře dozvěděla, Sedlice jakožto hasičský sbor byl poměrně aktivní v pořádání obecních zábav jak v letních měsících, tak v zimních. Účastnili se i mnoha závodních cvičení s motorovými stříkačkami a byli u bezpočtu požárů ať už v samotné Sedlici, či jiných okolních vesnicích, jako jsou například Hubenice, Praskačka, Hřibsko, Plačice, Vlčkovice a Žižkovec.

Začátkem 80. let bylo založeno dětské družstvo hasičů, které se pravidelně účastnilo celorepublikové soutěže Plamen. Jenže na začátku roku 2000 vše upadlo a dlouho se nedařilo družstvo mladých hasičů obnovit.

c. Současnost SDH Sedlice

V roce 2014 se podařilo obnovit dětské hasičské družstvo a k nynějšímu roku má sbor 73 členů. Může za to i fakt, že v roce 2015 se podařilo obnovit ženské hasičské družstvo. Nynější starosta sboru je i vedoucím dětského kolektivu, což je velmi obdivuhodné, neboť obojí vyžaduje mnoho volného času. V roce 2015 se podařilo uskutečnit renovaci požární stříkačky DS 16 Stratílek z roku 1932, stříkačka byla používána dle starostových slov do 70. let a poté byla nahrazena požární stříkačkou PS8 a PS12. Hasiči poměrně aktivně spolupracují s okolními obcemi Praskačka, Vlčkovice, Hubenice, osada Žižkovec a Krásnice. Bohužel s Osicemi, jak jsem se doslechla, nemají právě vřelé vztahy, jedná se mezi nimi o rivalitu ohledně mladých hasičů. V Sedlici není kulturní dům či hospoda se sálem, veškeré plesy či zábavy se tedy pořádají v kulturním domě Praskačka. V roce 2015 byla také nově vybudována klubovna

u fotbalového hřiště pro mladé hasiče, aby se měli kde scházet při nepřízní počasí. Každoročně hasiči Sedlice pořádají letní zábavy a hasičské závody pro děti i dospělé.

d. Aktivita a činnosti SDH Sedlice soustředící se na děti, mládež a dospělé

Od roku 1990 se aktivně Sedlice účastní požárních cvičení ať už okrskových nebo soutěží O pohár starosty obce či nočních cvičení. Sedlici mnoho let reprezentovalo pouze družstvo mužů, od roku 2015 je tomu jinak a funguje i družstvo žen pod názvem Dorky. Od roku 2016 funguje i druhé družstvo žen neboli družstvo bývalých dorostenek, které už přesáhly věk 18 let, Amazonky. Od roku 2014 fungují mladí hasiči, které vede starosta SDH pan Pavel Čapek. K roku 2020 mají celkem 26 dětí, které jsou rozděleny do skupin následovně – dvě družstva mladších dětí do 11 let a jedno družstvo starších dětí do 15 let.

Sedlice pravidelně od 90. let pořádá sportovní a kulturní akce. Společně se sdružením Ateliér Petrlenka jsou hybnou silou společenského dění v obcích Krásnice, Sedlice, Žižkovec a Praskačka. Společně organizují dětské dny a příměstské tábory. Dále sbor vyvíjí činnost formou brigád, kterými jednak udržuje svoje zázemí a techniku, ale také se podílí na zvelebování obce. V neposlední řadě stojí za pořádáním Masopustního průvodu po obci, Pálení čarodějnic, spolupřádají akci na oslavu konce školního roku pod názvem Pálení žákovských knížek, o prázdninách pořádají Posvícení neboli gulášové soutěžení, dále pořádají Hasičské závody pro okolní hasičské sbory a jejich mládež a na první adventní neděli se scházejí na návsi a pořádají Rozsvěcení vánoční výzdoby, název je napsán správně, neboť jak mi starosta SDH prozradil, Rozsvěcení vánočního stromu má každý.

e. Komparace hasičské činnosti dříve a nyní

Historie	Současnost
1913 → První požární cvičení na návsi	2020 → Hasičské závody přetrvávají dodnes
1897-1990 → V požárních závodech účinkují jen muži	2015 → první družstvo žen – Dorky 2016 → druhé družstvo žen – Amazonky
1897-2014 → Žádné dětské družstvo	2014 → vznik prvního dětského hasičského družstva
1897 → Spolupráce s obcemi Sedlice, Praskačka, osadou Žižkovec a Krásnice	2020 → Přetrvávající spolupráce s obcemi Sedlice, osadou Žižkovec, Krásnice

a Praskačkou. V současnosti přibyla
spolupráce s Ateliérem Petrlenka z osady
Žižkovec

1897 → 16 členů sdružení hasičů

2020 → 73 členů sboru

f. Rozhovor se starostou, vedoucím mladých hasičů či kronikářem SDH Sedlice

Ačkoliv je Sedlice část patřící pod obec Praskačka, hasičský sbor má svého kronikáře, vedoucího mladých hasičů a starostu SDH. K mému překvapení tyto funkce zvládá jedna jediná osoba, pan Pavel Čapek. Člověk velmi aktivní, dobrosrdečný a neustále plánující budoucnost hasičského sboru.

Dle slov pana starosty nyní sbor dává veškerou energii do své budoucnosti, čili do svých nástupců, mladých hasičů. Sbor se co nejvíce snaží, aby se mladí hasiči mohli pravidelně scházet, trénovat a prokazovat své nabyté schopnosti a dovednosti na soutěžích. Vzhledem k tomu, že Sedlice spadá pod obec Praskačka, veškeré dění se odehrává právě ve zmíněné obci. Sedličtí hasiči se snaží alespoň o udržení mladých hasičů, pořádají jednou do roka akci Sedlické probuzení, což ráno zahrnuje soutěž v požárním útoku pro děti, odpoledne požární útok pro dospělé, dětský den pro děti a večer zábavu na fotbalovém hřišti pro dospělé. Jednou za rok pořádají úklid po vsi a okolí, což je akce pro všechny věkové kategorie. Jednou za rok pořádají pro své členy hasičský výlet a jako v každé obci i zde funguje čertovský pochod po domácnostech 5. 12., opět pod záštitou sboru. Dále spolupřádají s obcí Praskačka Sedlické posvícení s gulášovým soutěžením, kde mohou hosté ochutnat několik druhů gulášů, pивní speciality a pro děti jsou zde připraveny pouťové atrakce a soutěže.

Dle výpovědi pana starosty mladí hasiči byli obnoveni v roce 2014. Mladí sedličtí hasiči jsou známí svou průbojností a šikovností na závodech, což je důkazem, že se jim vedoucí věnují velmi pečlivě. Pan Čapek mi potvrdil, že se mladým hasičům na soutěžích velmi daří, několikrátým rokem se účastní soutěží hry Plamen, znamená to tedy od jara do podzimu závody dětských družstev v požárním útoku a na konci října závod požární všestrannosti, kde na konci děti odevzdávají svou vedenou kroniku, seznam jejich aktivit a činností, které proběhly v celém roce. Vedoucí mládeže vedou děti k fyzické a tělesné zdatnosti při požárním útoku a k obecným vědomostem, dovednostem a schopnostem, týkajících se základů topografie, základům zdravotvědy, střelby ze vzduchovky, uzlování a překonání překážky po vodorovném laně.

Z výpovědi pana starosty bylo zřejmé, že Sedlice spolupracuje s ostatními vesnicemi patřícími též pod jednotnou obec Praskačka. Jsou to obce Krásnice, Vlčkovice a osada Žižkovec. V Sedlici nejsou další volnočasové aktivity, proto sbor dobrovolných hasičů začal spolupracovat s ateliérem Petrlenka, což je projekt zaměřený na kulturní, výtvarné a společenské volnočasové aktivity pro občany z blízkého okolí od těch nejmenších až po seniory. V neposlední řadě sbor poměrně aktivně spolupracuje s místní mateřskou školou, spolupořádají Pálení čarodějnic, Masopustní průvod a Pálení žakovských knížek, tato akce je pro děti pořádána na konci školního roku jako oslava přicházejících prázdnin.

Obec Sedlice vlastní obecní úřad nemá, má však na obci Praskačka velké zastoupení. Pan Čapek je nejen velmi činný u sedlických hasičů, je zároveň i starosta obce Praskačka. Z výpovědi pana Čapka tedy vyplývá, že spolupráce s obcí je na výborné úrovni. Obec Praskačka se snaží vyhovět všem svým obecním částem a podporují je, jak je to jen možné.

2.5.4 SDH Osice

a. Obecné informace o obci

První zmínka o obci je z roku 1086. Osice jsou obec ležící na samém jihu královéhradeckého okresu, svírající s Hradcem Králové a Pardubicemi rovnostranný trojúhelník. Na konci 15. století se v kronikách objevuje název Vosice, v 17. století dokonce Vosice Velké. Osice leží na vyvýšené rovině přecházející své okolí o 30 m a jsou rodištěm známého českého skladatele naší národní hymny Kde domov můj, Františka Škroupa.

Pod Osice spadají ještě dvě části, Trávník a Polizy. Celkem má obec přes 455 obyvatel, z čehož jich je 316 v produktivním věku a průměrný věk zde mají 39 let.

V obci se nachází pošta, základní a mateřská škola, knihovna, kostel, tři dětská hřiště, hasičská zbrojnice, obchod Hruška a autobusová doprava je zde také poměrně frekventovaná.

b. Historie SDH Osice

Již od založení obce byli aktivní občané, kteří pomáhali s požáry obydlí. V období třicetileté války a v roce 1761 byla obec tehdy s 21 domy nejvíce poznamenána ohněm.

V prvních letech 19. století obec pořídila první pojízdnou stříkačku na vysokých kolech se dvěma měděnými kotly a silným dubovým vahadlem. Stříkačka zachraňovala lidská obydlí po širokém okolí, a tak v roce 1880 vznesli občané žádost o novou požární stříkačku, neboť ta původní pomalu ale jistě dosluhovala. Ještě téhož roku obec pořídila novou stříkačku, která byla technicky dokonalejší, měla i hadice, jenže měla malý výkon. Nová stříkačka vyžadovala odbornější obsluhu, pár občanů se tedy domluvilo na pravidelném cvičení se stříkačkou, díky tomu vznikli první předchůdci tehdejšího sboru.

Sbor dobrovolných hasičů Osice vznikl roku 1888 a měl celkem 32 členů. Sbor měl velikou oporu v okolních obcích, kde sbory nebyly. Jednalo se o obce Osičky, Hubenice, Trávník, Rohoznice a Polizy.

V roce 1924 proběhl nábor mladých sil a hned následujícího roku se uspořádalo veřejné hasičské cvičení. Tím v obci vznikla nová hasičská mládež, kterou se podařilo udržet do současnosti, což je úctyhodné.

V roce 1931 byla obcí zakoupena nová zmotorizovaná požární stříkačka. V roce 1985 bylo ve sboru zaznamenáno 60 mužů a 18 žen a v letech 1994-1999 byla postavena nová hasičská zbrojnice a byl pořízen nový hasičský automobil.

c. Současnost SDH Osice

Jak již bylo zmíněno, sboru se podařilo udržet družstvo mladých hasičů až do současnosti a jsou na to právem hrdí. Bohužel, Osice je poměrně malá obec a má pod sebou ještě další dvě obecní části Trávník a Polizy, což znamená, že mnoho peněz pro sbor nezbyvá, ačkoliv hasičský sbor je v obci rozhodně potřeba. Hasiči se snaží fungovat vlastními silami nejlépe, jak je to jen možné. Díky brigádám a vlastními silami si postupně vylepšují a zvětšují hasičskou zbrojnicí, starají se o mladé hasiče a díky plesům a letním zábavám pro dospělé, získávají alespoň nějaké finance pro chod sboru. V roce 2018 sbor oslavil 130 let od svého založení a zároveň proběhl křest nového zásahového požárního automobilu, na který sbor dosáhl pomocí krajských a státních dotací.

d. Aktivity a činnosti SDH Osice soustředící se na děti, mládež a dospělé

Sbor dobrovolných hasičů Osice již tradičně pořádá hasičský ples, hasičské závody v požárním útoku pro děti i dospělé s večerní zábavou a letní zábavu během letních prázdnin. Již od roku 1925 pokračují v tradici s vedením mladých hasičů a reprezentují sbor jak je to jen nejlépe možné. Spolupodílí se s obcí na pořádání Pálení čarodějnic a Osickém pouťování, kam tradičně přijíždí pouťové atrakce, jsou zde soutěže pro děti a večerní zábava pro dospělé.

Sbor každým rokem pro své členy pořádá hasičský výlet a mladí zástupci sboru každoročně pořádají Čertovskou pochůzku po domácnostech. V neposlední řadě se členové zásahové jednotky účastní odborných kurzů, to stejné platí o vedoucích mladých hasičů, kteří si musí obnovovat každé dva roky svou specializaci.

e. Komparace hasičské činnosti dříve a nyní

Historie

začátek 19. století → pořízena první hasičská stříkačka

1880 → pořízena technicky dokonalejší

Současnost

2018 → moderní zásahový požární automobil za podpory státní a krajské dotace

požární stříkačka

1931 → pořízena zmotorizovaná požární stříkačka

1999 → nový zásahový požární automobil

1888 → 32 členů

2020 → 89 členů včetně mladých hasičů

1931 → 78 členů

1924 → založení mladých hasičů

2020 → přetrvávají dodnes

1925 → první veřejné hasičské cvičení

2020 → hasičské závody v požárním útoku pro děti i dospělé

1994-1999 → obcí postavena nová hasičská zbrojnice

2020 → úpravy a zvětšování hasičské zbrojnice se svépomocí členů

f. Rozhovor se starostou, vedoucím mladých hasičů či kronikářem SDH Osice

V této obci nebylo úplně jednoduché zjistit všechny potřebné informace pro danou práci, naštěstí vše dopadlo dobře, díky manželům Zmarzlákovým, kteří vedou mladé hasiče v Osicích téměř 30 let. Díky ochotným manželům jsem měla možnost nahlédnout do kroniky sboru a také mi poskytli rozhovor k danému tématu.

Zmarzlákoví nejsou přímo z obce Osice, bydlí v Trávníku, avšak pro osické hasiče, by udělali první poslední. Již jako malé dítě byl pan Zmarzlák u osických hasičů a to samé nyní platí o jejich pěti synech.

Na otázku, jaká je náplň práce sboru, jeho profilace a organizace aktivit pro všechny věkové kategorie, mi manželé Zmarzlákoví odpověděli poměrně rozsáhle. Z jejich výpovědi je zřejmé, že hasiči vypomáhají obci, jak jen to je možné. Pořádají sběry odpadků pro občany a pomáhali s výsadbou zeleně v obci. Neustále udržují svou hasičskou techniku ve vynikajícím stavu, zlepšují a rozšiřují svou hasičskou zbrojnici. Vedoucí kolektivu mladých hasičů se účastní vzdělávacích kurzů a to stejné platí pro zásahovou jednotku SDH. Každoročně pořádají pro širokou veřejnost a své členy hasičský ples, letní zábavu a závody v požárním útoku.

Jak již bylo zmíněno, sbor si drží tradici mladých hasičů již od roku 1924 a jsou na to právem hrdí, ačkoliv dle slov manželů Zmarzlákových to není vždy jednoduché. *„Jednou je dětí hodně a nevíme, jak je všechny spravedlivě na závodech prostřídat, další rok jedeme sotva dvakrát na závody, jak je dětí málo, nebo se jim nechce chodit. Dnešní doba mobilů a přecitlivělých rodičů nám moc nepřeje,“* míní manželé Zmarzlákoví. Manželé se snaží vést děti podle hasičské hry Plamen, což je celoroční mimoškolní aktivita pro děti se zájmem o požární sport. Děti se zde setkávají s požárním útokem, střelbou ze vzduchovky, základy topografie, uzlováním, základy první pomoci, požární ochranou (správně zvolené požární přístroje, požární signalizace apod.), překonáváním překážek po vodorovném laně, štafety, CTIF atd. Snaží se pro děti pořádat hasičská soustředění, výlety a jezdí s nimi pravidelně na hasičské závody.

Na otázku, jaká je spolupráce s ostatními volnočasovými organizacemi v obci, mi manželé odpověděli velmi stručně, důvod byl jednoduchý, působí zde pouze sbor hasičů a Klub žen z Trávníka, které se snaží pro děti pořádat dětské dny, sváteční tvoření (velikonoční a vánoční) a zábavy pro dospělé. *„Když pak vesměs organizujete a chystáte všechno sami, postupem času vás to přestane bavit. A potom ti kritici, nikdy nepřiloží ruku k dílu, ale mají nejvíce řeči ohledně špatné organizace,“* vypovídají manželé Zmarzlákoví. Z těchto slov je zřejmé, že spíše fungují jako sbor samostatně a málokdy vzájemně spolupracují.

Jak jsem již výše zmínila a dle utvrzujících slov manželů Zmarzlákových Osice nejsou velká obec, proto není mnoho finančních prostředků k dotování sboru. Ačkoliv se obec snaží a pokud je to možné, přispějí hasičům alespoň menší finanční dotací, osičtí hasiči si finance obstarávají společnými brigádami, plesy a letními zábavami.

2.5.5 SDH Roudnice

a. Obecné informace o obci

Roudnice je významná obec ležící na jižní části okresu Hradec Králové mezi krajským městem a Chlumcem nad Cidlinou. Z hlediska struktury osídlení má obec důležité hospodářsko-spoolečenské postavení, které lze nalézt už v historii obce. Roudnice je velmi podlouhlá ves o délce necelých 4 km, je rozložena kolem silnice a paralelně tekoucího Roudnického potoka a je obklopena bohatou zelení, na které si obec velmi zakládá. První zmínka o Roudnici je z roku 1384, kdy na severu obce vznikla tvrz, kterou obýval Beneš z Rýzmburka, roku 1395 Anežka z Třebechovic a Roudnice a mnoho dalších majitelů. Ještě na počátku dvacátého století byly k vidění zbytky tvrze, nyní je tvrz dochována pouze díky zápiskům z kronik. Dnešní obec Roudnice se vyznačuje kvalitní občanskou vybaveností a bohatou společenskou a sportovní aktivitou. V centru obce je obecní úřad, mateřská škola a obchod se smíšeným zbožím. Dále se zde nachází kovoobráběcí firma, autodoprava, cestovní agentura, kadeřnictví a mnoho dalších

potřebných služeb pro obyvatele obce. Obec sdružuje aktivní spolky, které se podílejí na životě obce. Lze třeba zmínit Spolek žen Roudnice, SDH Roudnice, TJ Sokol Roudnice a Klub seniorů.

b. Historie SDH Roudnice

Historie sboru této obce je poměrně zapeklité věcí, neboť v knize Učební texty pro vedoucí a instruktory mladých hasičů vydané Sdružením hasičů Čech, Moravy a Slezska je zmínka taková: „*V 19. století se v našich zemích objevily první pokusy se zakládáním sborů dobrovolných hasičů... Po roce 1864 vznikají další dobrovolné hasičské sbory v Roudnici, Nepomuku, Kutné Hoře, Plaňanech a Táboře.*“ (Kolektiv autorů SH ČMS, 2008, str. 7)

V obecní kronice se dochovaly protokoly o jednání obecního úřadu a zmínka o hasičích z roku 1875, kdy byla hasičům zakoupena hasičská stříkačka za 50 zlatých. Podle hasičské kroniky, je ale oficiální založení hasičského sboru datováno až roku 1926. V tehdejší době bylo přihlášeno 69 členů. V roce 1930 je v kronice zmínka o velkém požáru místního hospodářství a v zápisku se pojednává o výměně ruční stříkačky za motorovou, v roce 1931 bylo přání hasičů vyslyšeno a od obecního úřadu obdrželi novou motorovou požární stříkačku. Od téhož roku se v obci pravidelně dvakrát do roka konalo hasičské cvičení, jehož tradice se zachovala dodnes. V roce 1981 byl vyznamenán pan Josef Mrštík za práci s mládeží, bohužel jsem nenalezla žádné další informace či podklady dokazující, že sbor od svého založení měl mladé hasiče. V letech 1985 a 1986 byla přestavěna požární zbrojnice, jejíž podoba se zachovala do roku 2010. Od roku 1999 se sbor aktivně účastní všech okrskových a okresních soutěží, vždy s výborným umístěním.

c. Současnost SDH Roudnice

Roudničtí hasiči se již od založení podílejí na mnoha aktivitách pro děti i dospělé. Již dvacet let se aktivně účastní hasičských soutěží v požárním útoku, kde výborně reprezentují nejen svůj sbor, ale celkově celou obec. S obcí sbor spolupracuje při pořádání některých společenských akcí, údržbě obce a vysazování zeleně. V roce 2006 bylo vybudováno nové sportoviště se dvěma hasičskými základnami s odvodněním, které jsou určeny pro tréninky a soutěže našich družstev. Sportoviště se nachází uprostřed obce naproti obecnímu úřadu na tzv. Starém hřišti.

V letech 2010 a 2012 se přestavěla hasičská zbrojnice do současné podoby, která stála 3 mil. Kč, členové na ní odpracovali téměř 2 500 brigádnických hodin. Součástí nové hasičské zbrojnice je malé prosklené muzeum s veškerými poháry, které členové vyhráli v průběhu dvaceti let, dále se zde také nachází historická stříkačka z roku 1931, kterou si členové též sami opravili v roce 2006.

V roce 2016 se sboru podařilo založit sbor mladých hasičů pod názvem Roudnický Hasík, v současné době kroužek navštěvuje 33 dětí ve věku 5-15 let. V roce 2018 k příležitosti stého výročí od založení Československé republiky bylo starostou obce slavnostně sboru předáno nové zásahové vozidlo značky Ford. V současné době má sbor tři zásahové jednotky, které se každoročně účastní potřebných školení a jsou vždy aktivně připraveny jako potřebný požární dozor či k zásahu při požáru, povodních či jiných katastrofách. V roce 2020 sbor zajistil rozvoz dezinfekčních prostředků a roušek proti boji s onemocněním Covid-19.

d. Aktivity a činnosti SDH Roudnice zaměřené na děti, mládež a dospělé

Každoročně sbor pořádá v lednu hasičský ples, na přelomu února či března Masopustní průvod, kde členové sboru zajišťují bezpečný průchod průvodu obcí, v dubnu se sbor spolupodílí na akci Pálení čarodějnic, v květnu se pořádá tradiční Okrsková soutěž v požárním útoku a hasičský výlet pro členy sboru, červen či červenec je zaslíben již několik let pořádání Východočeské hasičské ligy v požárním útoku, zde je sbor vyhlášený svou výbornou organizací a perfektním sportovním areálem. V roce 2016 bylo sboru uděleno ocenění Nejlepší soutěž Východočeské hasičské ligy v požárním útoku. Podzim patří zazimování veškeré závodní hasičské techniky a prostoru k němu určenému. V prosinci se každoročně pořádá hasičská valná hromada, čertovská obchůzka po domácnostech, Mikulášská besídka v místním hostinci a Silvestrovské setkání, což je již tradiční a poměrně vyhlášená silvestrovská akce pro místní a okolní obyvatele. Zde se reprezentují všechny obecní spolky svou celoroční činností, jsou zde připraveny soutěže pro děti a jejich rodiče, Roudnický Hasík má již čtvrtým rokem připravené představení pro diváky a celý večer je zakončen velkolepým ohňostrojem. Dále byl pro děti založen od roku 2016 volnočasový kroužek Roudnický Hasík, který nabízí dětem mnoho nových hasičských aktivit, soustředění a soutěží.

e. Komparace hasičské činnosti dříve a nyní

Historie

1926 → 69 členů sboru

1926-2005 → žádné sportovní zázemí

1926-2015 → žádní mladí hasiči

1931 → motorová hasičská stříkačka

Současnost

2020 → 63 dospělých členů a 33 mladých hasičů do 18 let

2006 → nové sportovní hasičské hřiště

2016 → založen volnočasový kroužek Roudnický Hasík

2018 → pořízen nový zásahový automobil

1986 → pořízeno nové zásahové vozidlo značky Ford
značky Avia

1926-1985 → stará zděná hasičská zbrojnice   2010-2012 → nová hasičská zbrojnice

1985-1986 → přestavěná hasičská zbrojnice s muzeem
se společenskou místností

f. Rozhovor se starostou, vedoucím mladých hasičů či kronikářem SDH Roudnice

Rozhovoru o sboru dobrovolných hasičů v Roudnici se ujal starosta sboru Roman Kašpar, který je u hasičů již přes 20 let.

Sbor dobrovolných hasičů v Roudnici má náplň práce velmi pestrou. Dle slov starosty SDH hasiči v obci zajišťují zásahy při požárech, povodních, vyjíždějí ke spadáným stromům, čistí koryta potoků apod. Přes 20 let se aktivně účastní okrskových a okresních závodů v požárním útoku, od roku 2006 se každoročně účastní závodních turnusů Východočeské hasičské ligy v požárním útoku. Sbor spolupořádá Masopust pro všechny občany, Pálení čarodějnic, hasičský výlet pro dospělé členy sboru, hasičské závody, ukončení jarní a podzimní hasičské sezóny, dětské soutěže v požárním útoku, výlety a soustředění pro mladé hasiče, Mikulášskou besídku, plesy, zábavy apod.

Pan starosta mi sdělil, že práce s mládeží je zde na vysoké úrovni. V současnosti má sbor 33 mladých hasičů. Volnočasový kroužek funguje od roku 2016, jeho zakladateli jsou Lucie Macháčková a Milan Charbuský ml.

Děti jsou rozděleny na mladší a starší mladé hasiče a scházejí se každý pátek od 17 hodin do 19 hodin buď na Starém hřišti, což je sportoviště naproti obecnímu úřadu, které si hasiči svépomocí vybudovali, nebo v hasičské zbrojnici, kde se scházejí především přes zimní měsíce, kdy bývá brzy tma.

Děti se zde seznámí se základy zdravotvědy, topografie, prací s buzolou, střelbou ze vzduchovky, vázáním uzlů, technických značek apod. Učí se zde sportovním dovednostem týkajících se požárního útoku, štafet či běhu s překážkami. Vedoucí kroužku pro mladé hasiče pořádají bezpočet výletů, soustředění a aktivit, jako je například sběr odpadků po vsi, závody v požárním útoku, hasičské cvičení, kde děti musí pomocí džberovek uhasit opravdový oheň. Vše se samozřejmě uskutečňuje pod dozorem obecní zásahové jednotky.

Spolupráce s ostatními volnočasovými organizacemi v obci je dle slov starosty sboru poměrně na dobré úrovni. Celoročně sbor spolupracuje se spolkem žen na akcích, jako je Pálení

čarodějnic, Ukončení prázdnin, Mikulášská besídka a Silvestrovské setkání na Starém hřišti. To samé platí o spolku TJ Sokol Roudnice.

Bezproblémovou a po všech stránkách vstřícnou spoluprací s obecním úřadem dokládají slova pana Kašpara. „*At' jsme obci podali na konci roku jakýkoliv rozpočet na další rok, vždy se nám ho dostalo. Obec nám teď například přidala z větší části na nová vrata na hasičárně, dětem tenkrát přidala finance na rozjezd kroužku, bylo nám přidáno na nové hasičské auto, financují nám hadice, techniku a další. Nemůžeme si stěžovat.*“ (starosta SDH Kašpar)

2.6 Diskuze k výzkumnému šetření a komparace jednotlivých SDH

Prioritou sborů všech sledovaných obcí jsou zásahy u požárů či při živelných pohromách. Po sběru dat v rámci mého výzkumného šetření všech sledovaných sborů jsem vymezila několik oblastí, na které se zaměřím při porovnávání jednotlivých sborů dobrovolných hasičů a jejich aktivit.

- **Náplň práce SDH, jeho profilace a organizace aktivit pro všechny věkové kategorie**

Jak již bylo zmíněno výše, sbory pomáhají obyvatelům při požárech, povodních či jiných živelných pohromách. Dále všechny zmíněné sbory pořádají na přelomu jara a léta hasičský výlet pro své členy jako odměnu za členství. Všechny SDH pořádají celoročně aktivity pro všechny věkové kategorie a účastní se okrskových závodů v požárním útoku.

Rozdíly jsou v tomto ohledu minimální. Z prováděného výzkumu vyplynulo, že SDH Dobřenice pořádá v porovnání s ostatními sbory nejvíce aktivit zaměřených na všechny věkové kategorie. V každém měsíci lze najít alespoň jednu důležitou akci, která zpestří dění v obci jejich obyvatelům a členům sboru.

Za nejstarší sbor lze považovat SDH Osice, jehož vznik je datován do roku 1888, bohužel obec Roudnici, kde jsou zmínky o Roudnických hasičích v obecních dokumentech již v roce 1875, nelze brát v potaz, neboť kronika sboru uvádí založení až o několik desítek let později, a to v roce 1926.

Aktivitami nejen pro dospělé, ale i pro mládež se od roku 1924 zabývá až do současnosti SDH Osice, což lze považovat za unikátní.

Ze všech pěti zmíněných sborů, lze považovat za nejúspěšnější SDH v soutěžích v požárním sportu v krajských i celorepublikových kolech sbor hasičů z Roudnice, který za dvacet let své závodní působnosti nasbíral nespočet pohárů a ocenění, jež jsou nyní uloženy v proskleném muzeu hasičské zbrojnice.

- **Práce s mládeží: zda SDH vede zájmový kroužek pro děti – jak dlouho, kolik dětí, náplň apod.**

V této sledované oblasti se již objevují rozdíly mezi zkoumanými sbory dobrovolných hasičů, neboť například sbor dobřenicých hasičů od roku 1988 nemá žádné mladé hasiče a bohužel se nedaří jejich znovuobnovení.

Sbor dobrovolných hasičů v Libčanech mladé hasiče založil v roce 1997, jejich práce vydržela do roku 2005, kdy zájem o hasičský sport u mladých lidí opadl. Sboru se v roce 2013 podařilo družstvo mladých hasičů znovu obnovit a s dětmi se schází každý pátek dodnes.

SDH Sedlice mladé hasiče založil až v roce 2014 a výsledky mají v okrskových závodech velmi dobré. Navíc se každým rokem účastní celorepublikové hry Plamen.

SDH Osice, jak již bylo zmíněno, mladé hasiče založil již v roce 1924, stále tuto činnost udržují a stejně jako Sedlice se účastní celorepublikové hry Plamen. Tradice účasti hasičského sboru Osice v této celorepublikové hře spadá až do roku 1972.

Sbor dobrovolných hasičů v Roudnici mladé hasiče neměl, podařilo se jim je založit až v roce 2016, tím získala tato činnost v obci velkou popularitu. Důležitým faktorem při práci s mládeží je podpora obce a dostatečné finanční zázemí, což obec Roudnice plně splňuje. Neméně důležitá je i erudovanost a nadšení vedoucích mladých hasičů.

- **Spolupráce s ostatními volnočasovými organizacemi v obci**

Zde se též během šetření objevily menší rozdíly ve spolupráci s ostatními volnočasovými organizacemi a sdruženími v daných obcích.

SDH Dobřenice je velmi aktivní organizace a spolupodílí se na pořádání mnoha aktivit a akcí pro děti a dospělé, velmi úzce spolupracuje s místní mateřskou školou a fotbalovým klubem Dobřenice.

Sbor dobrovolných hasičů v Libčanech spolupracuje s mysliveckým sdružením Libčany a rybářským spolkem Brigádník.

Sbory dobrovolných hasičů Sedlice a Osice nespolupracují s obecními spolky z důvodu absence jiných organizací a sdružení v obci.

SDH Roudnice aktivně spolupracuje se Spolkem žen Roudnice při aktivitách pro děti a mládež, na akcích týkajících se všech věkových kategorií sbor spolupracuje hlavně s TJ Sokol Roudnice a s Klubem seniorů.

- **Způsob spolupráce s obecním úřadem, jeho podpora**

Zásadním důvodem spolupráce mezi sbory dobrovolných hasičů a obecním úřadem je především financování jejich aktivit a technických prostředků. Jestliže obec dostatečně

financuje sbor a podporuje ho v jeho aktivitách, SDH může více participovat na chodu obce a pomáhat při náročných situacích, jako jsou například požáry či povodně.

Ačkoliv sbor dobrovolných hasičů v Dobřenicích svou hasičskou zbrojnici nevlastní a obývá pouze přestavěný vlakový vagón na fotbalovém hřišti, spolupráce s obcí je na velmi dobré úrovni. S obecním úřadem spolupřádají akce pro občany všech věkových kategorií a finančně jim obec zajišťuje dostatečné zázemí.

V roce 2018 byl zvolen do čela obce Libčany pan starosta, který si plně uvědomuje důležitost dobrovolných hasičů v obci a vedení mladých hasičů jakožto budoucnost obce a sboru. Za jeho pomoci libčanští hasiči získali již několik krajských dotací na podporu činnosti s mladými hasiči.

Sbor dobrovolných hasičů v Sedlici není nijak velký a obec nemá své vlastní vedení obce, spadá pod obec Praskačka, jejímž starostou je právě starosta SDH Sedlice, kronikář a vedoucí mladých hasičů v jedné osobě, pan Pavel Čapek. Sbor je obcí plně podporován, nicméně pod obec Praskačku spadá ještě několik obcí, finanční podpora není tedy taková, aby poskytla veškeré zázemí SDH.

Obec Osice je poměrně malá obec, která zajišťuje ještě dvě další části, takže není divu, že finančních prostředků pro sbor není mnoho. Sbor si na své aktivity a fungování získává finance svépomocí jak je to jen možné. Obec nyní alespoň z malé části financuje rekonstrukci hasičské zbrojnice. Spolupráce se sborem je tedy na menší úrovni než v ostatních obcích.

Naopak finančně velmi dobře zaopatřená obec Roudnice nemá naprosto žádný problém se spoluprací místního sboru hasičů. Sbor má naprostý komfort, společenskou a finanční podporu od obecního zastupitelstva.

3 Závěr

Jak je již z dávných dob známo, hasiči zde byli z důvodu naší osobní ochrany a ochrany našeho majetku. Hasiči nás zachraňují nejen před požáry, ale i před povodněmi a dalšími živelnými pohromami, jsou jako první u dopravních nehod apod. Postupem času se jejich aktivity rozšířily do oblasti volného času, a to mě inspirovalo k napsání této bakalářské práce s názvem *„Aktivity vybraných sborů dobrovolných hasičů jako volnočasová instituce v Královéhradeckém regionu dříve a nyní“*. V teoretické části práce seznamuje čtenáře se základními pojmy týkajícími se hasičské problematiky. Je zde popsána stručná historie hasičstva, kde se lze dočíst, že již ve starověkém Římě byla zavedena protipožární ochrana, je zde popsán i průběh hasičství u nás v Čechách. Ze současnosti se lze dočíst, že v roce 2019 bylo evidováno ve Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska 359 116 členů v 7 662 sborech. Je tedy zřejmé, že touto institucí, která působí zejména v menších obcích, je relevantní se zabývat a sledovat její specifika. Práce popisuje, jak tyto nestátní neziskové organizace, tedy sbory dobrovolných hasičů, fungují jako organizace zaměřené na volný čas dětí, mládeže i dospělých. Patří právem mezi stabilní volnočasové instituce s bohatou minulostí i současností. Mezi nejznámější výchovně vzdělávací aktivity patří hra Plamen pro mladé hasiče do 18 let. Pro dospělé mezi prestižní soutěže patří Extraliga České republiky v požárním útoku. Celkem se v České republice eviduje 52 hasičských ligových závodů. V Královéhradeckém regionu je to především Východočeská hasičská liga v požárním útoku.

V neposlední řadě je v teoretické části popsána vývojová psychologie hasičů od předškolního věku dítěte až po stáří. Dále je zde věnována krátká kapitola sportovním hrám. Z mé vlastní zkušenosti lze potvrdit, že je u mladých hasičů nejlepší střídání herní aktivity s aktivitami naučnými. Teoretická část je zakončena popisem osobnosti vedoucího kolektivu mladých hasičů jako volnočasového pedagoga a jeho profesní i osobnostní kompetence.

Praktická část bakalářské práce vychází z teoretických východisek hasičské problematiky popisované v první části práce a cílí na výzkum pěti sborů dobrovolných hasičů ve zvoleném regionu. Pro svůj výzkum jsem si zvolila obce Dobřenice, Libčany, Sedlice, Osice a Roudnice z Královéhradeckého regionu. Výběr výzkumného vzorku pěti sborů dobrovolných hasičů nebyl náhodný, byl ukotven regionálně a důležitým předpokladem byla ochota a vstřícnost představitelů jednotlivých sborů zúčastnit se rozhovorů jako stěžejní metody sběru dat pro výzkum této problematiky. Práce sleduje dva základní cíle: **analýza vybraných SDH v daném kraji a komparaci činnosti pro mladé a dospělé hasiče vybraných sborů dobrovolných hasičů dříve a nyní**. Informace o jednotlivých hasičských sborech jsem čerpala z kronik obcí i jednotlivých sborů, z výročních zpráv, z obecních zpravodajů, od místních pamětníků, kronikářů a z polostrukturovaných rozhovorů vedoucích představitelů SDH v každé obci.

Po sebrání dat byla provedena analýza vybraných sborů, které byly pro přehlednost při komparaci roztrženy do několika témat: **náplň práce SDH, jeho profilace a organizace aktivit pro všechny věkové kategorie, práce s mládeží – zda vede daný SDH zájmový kroužek pro děti (jak dlouho, kolik mají dětí, co je jeho náplň apod.), spolupráce s ostatními volnočasovými organizacemi, respektive s obecními spolky a způsob spolupráce s obecním úřadem a jeho podpora.** Díky historickým zdrojům z vybraných obcí jsem objevila mnoho zajímavých informací jak o životě na venkově, ale především o způsobu fungování vybraných sborů v každé obci a o jejich dominantním postavení ve všech oblastech komunitního života obce. Je obdivuhodné, jak venkovské sbory drží při sobě, spolupracují napříč regiony a pořádají společné aktivity. Lze konstatovat, že obecní sbory dobrovolných hasičů jsou determinantem a organizátorem života obce, mají přirozený respekt a důležité postavení v hierarchii obce. Snaží se myslet na budoucnost a vychovávat své následovníky. Hasičskému „řemeslu“ se věnují celé rodiny a láska k tomuto životnímu stylu se dědí z generace na generaci. Být dobrovolným hasičem v obci znamená mít svůj dobrovolně zvolený životní styl, sdružovat se s blízkými lidmi, podnikat spolu mnoho aktivit, v opačném případě pořádat společně aktivity pro druhé a vést k této krásné tradici i své potomky.

Během výzkumu bylo zjištěno, že ne ve všech obcích má sbor dostatečné zázemí. Bohužel nedostatečné financování sborů mnohdy ochromuje jejich aktivity a omezuje jejich činnost. Není též vždy samozřejmostí, že v rámci hasičského sboru v každé obci působí skupina mladých hasičů. Vedení tohoto oddílu závisí na ochotě a času dospělých hasičů a zejména na pedagogickém vzdělání, které by měl mít každý vedoucí, jenž vychovává mladé (nejen) hasiče.

Práce v tomto šetření byla pro mě velkou zkušeností a inspirací dál se touto problematikou jako vedoucí mladých hasičů zabývat a nové zkušenosti zohlednit ve své práci s mladými hasiči. Tato sonda do problematiky SDH v malých obcích východočeského regionu může být přínosná pro čtenáře, kterého hasičská tematika zajímá, jedinec se touto prací může inspirovat například členstvím ve sboru dobrovolných hasičů ve své obci, neboť nabízených aktivit v jednotlivých hasičských sborech jak pro děti, tak dospělé se našlo během výzkumu opravdu mnoho.

Seznam použitých zdrojů

Tištěná literatura

1. HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISNB 978-80-7367-473-1.
2. HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.
3. KLIMTOVÁ, Hana. *Pohybové hry 1. Stupeň základní školy*. Brno: Tribun EU, 2009. Knohovnicka.cz. ISNB 978-80-7399-864-6.
4. Kolektiv autorů SH ČMS. *Učební texty: pro vedoucí a instruktory kolektivu mladých hasičů*. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Bílé Poličany: 2008.
5. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.
6. MÁLEK, Vlastimil. *Dějiny obce Dobřenice na Královéhradecku*. AG TYP Kostelec nad Orlicí: EXPEDICE F.L. Věka, 1996.
7. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
8. POLÁK, Jiří a Jan Petr STRAKA Z NEDABYLIC. *Libčany v proměnách času: 940 let od první písemné zmínky*. Libčany: Obec Libčany, 2013. ISBN 978-80-260-5287-6.
9. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. *Směrnice hry PLAMEN: Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory*. Praha, 2016. Dostupné také z: https://www.oshhk.cz/or-mladez-dokumenty_cs.htm
10. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
11. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
12. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
13. VELIČKO, V. M, S. I. TIMOŠENKO a J. I. PANKOV. *Současný požární sport*. Praha: TEPS, 1989. Knihovna požární ochrany (Tisková ediční a propagační služba). ISBN 80-7065-016-8.

Elektronické zdroje

1. Extraliga ČR v PÚ. *Rada extraligy* [online]. 2020 [cit. 2020-10-08]. Dostupné z: <http://www.extraliga-pu.cz/index.php/liga/rada-extraligy>
2. Hasiči Zákupy. *Úvodník* [online]. 2020 [cit. 2020-10-08]. Dostupné z: <https://hasici-zakupy.webgarden.cz/>
3. Okresní sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska – Hradec Králové. *Seznam SDH* [online]. 2016 [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: https://www.oshhk.cz/seznam-sdh_cs.htm
4. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. *Úvodní stránka* [online]. 2020 [cit. 2020-05-09]. Dostupné z: <https://www.dh.cz>
5. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. *Historie* [online]. 2018 [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://mladez.dh.cz/index.php/zakladni-informace/historie>
6. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. *Vzdělávání* [online]. 2018 [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://vzdelavani.dh.cz/index.php/zakladni-informace/vzdelavani>
7. Sbor dobrovolných hasičů Dobrá Voda u Hořic. *Úvod – CTIF* [online]. 2020 [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: <https://www.sdh-dobravoda.cz/clanky/ctif/>

Seznam příloh

Rozhovor s vedoucími mladých hasičů sboru dobrovolných hasičů z Osic – přepis	
Obrázek 1 Plakát - Rozloučení s prázdninami 2020 – Dobřenice (zdroj vlastní).....	68
Obrázek 2 Plakát – Mikulášská besídka 2019 – Dobřenice (zdroj vlastní)	68
Obrázek 3 Bačův kotlík 2017 – Dobřenice (zdroj vlastní)	69
Obrázek 4 Vánoční tvoření pro děti a rodiče 2019 – Libčany (zdroj vlastní).....	69
Obrázek 5 Exkurze hasičské zbrojnice v Hradci Králové 2019 – Libčany (zdroj vlastní) .	70
Obrázek 6 Závod požární všestrannosti dle hry Plamen 2018 – SDH Sedlice (zdroj vlastní)	
.....	70
Obrázek 7 Vystoupení mladých hasičů na Výroční valné hromadě 2020 – SDH Sedlice (zdroj vlastní)	71
Obrázek 8 125 let od založení SDH Osice (zdroj vlastní)	71
Obrázek 9 Pálení čarodějnic 2019 – SDH Osice (zdroj vlastní).....	71
Obrázek 10 Zimní soustředění 2019 – SDH Roudnice (zdroj vlastní)	72
Obrázek 11 Hasičské cvičení pro mladé hasiče 2019 – SDH Roudnice (zdroj vlastní)	72
Obrázek 12 Sběr odpadků po vsi 2019 – SDH Roudnice (zdroj vlastní).....	73
Obrázek 13 Dokument o zřízení SDH Roudnice z roku 1926 (zdroj vlastní)	73

Přílohy

Rozhovor s vedoucími mladých hasičů sboru dobrovolných hasičů z Osic – přepis:

- 1) Jaká je náplň práce sboru dobrovolných hasičů v Osicích, jaká je profilace a organizace aktivit pro všechny věkové kategorie občanů?**

„No, ačkoliv spolupráce s obecním úřadem není úplně nejlepší, snažíme se pro obec dělat maximum. Sbíráme s dětmi odpadky, pomáhali jsme s výsadbou zeleně, a pokud je potřeba nějaká brigáda, jsme vždy k dispozici. Naši členové se neustále školí a vzdělávají. Každoročně pro širokou veřejnost pořádáme hasičský bál, letní zábavu a závody.“

- 2) Jaká je práce s mládeží? Zajímá mě, zda sbor vede zájmový kroužek pro děti, popřípadě jak dlouho, kolik má kroužek dětí apod.**

„No, tradice dětí se tady poměrně drží, vlastně od roku 1924 tady děti fungují, když teda nepočítáme období za války, ale to nefungovalo nikde. Děti máme kolem 30. Jednou je dětí hodně a nevíme, jak je všechny spravedlivě na závodech prostrídat, další rok jedeme sotva dvakrát na závody, jak je dětí málo, nebo se jim nechce chodit. Dnešní doba mobilů

a precitlivělých rodičů nám moc nepřeje. Co tu s manželem vedeme děti, což je podle našich dětí před dvacet let, tak se snažíme, aby vše šlo podle hry Plamen. Děti běhají útok, učíme je střílet ze vzduchovky, učíme je základy topografie, technické požární značky, uzle, zdravotvědu, je toho moc. Snažíme se prostě, aby je to bavilo. Vytvořili jsme si pro to i několik maket požární techniky, abychom s dětmi mohli trénovat i v zimě. Jezdíme pravidelně na závody, soustředění a občas na nějaký výlet.“

3) Jaká je spolupráce s ostatními volnočasovými organizacemi v obci?

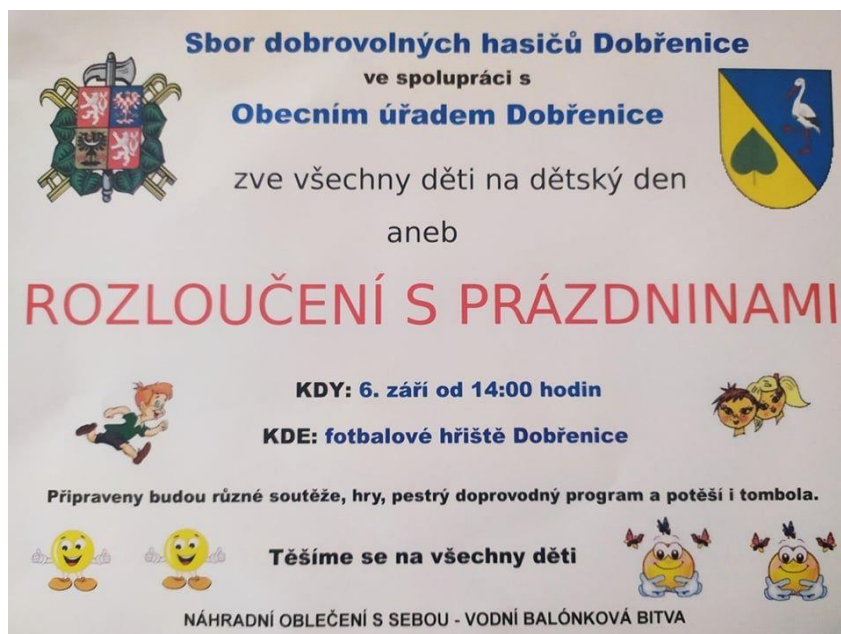
„Tak mi jsme malá vesnice, a máme pod sebou ještě dvě další, Polizy a Trávník. Nemáme tu moc spolků, u nás je pouze volejbalový a to s hasiči nemá nic společného, takže tudy spolupráce nevede. V Trávníku je spolek žen z Trávníka, nebo jak si teď říkají a s těmi už moc nespolupracujeme, spíš vůbec.“

Jaký je důvod, že spolu spíše nespolupracujete?

„Tak ono to je jednoduchý. Když pak vesměs organizujete a chystáte všechno sami, postupem času vás to přestane bavit. A potom ty kritici, nikdy nepřiloží ruku k dílu, ale mají nejvíc řečí ohledně špatný organizace. Věřím, že ty holky nejsou špatný, ale prostě si zvykly, že za ně všechno uděláme. A to se nám přestalo líbit.“

4) Jaký je způsob spolupráce s obecním úřadem a jaká je jeho podpora sboru?

„Už jsme to říkali, nejsme velká obec. Obec nemá moc peněz, jsme rádi, že občas přispějí na hadice, techniku a tak dál. Ted' se nám předělává hasičárna, už od jara, všechno díky sehnáním dotacím, obec taky přispěla, ale ne moc. Myslíme si, že když vedeme děti, mohla by být ta podpora větší, ale je to úhel pohledu, no. Peníze si sháníme hlavně z brigád, z plesu a letních zábav.“ (Vedoucí MH Zmarzlákovi, 2020)

Obrázek 1 Plakát - Rozloučení s prázdninami 2020 – Dobřenice (zdroj vlastní)

Obrázek 2 Plakát – Mikulášská besídka 2019 – Dobřenice (zdroj vlastní)

Obrázek 3 Bačův kotlík 2017 – Dobřenice (zdroj vlastní)

Obrázek 4 Vánoční tvoření pro děti a rodiče 2019 – Libčany (zdroj vlastní)

Obrázek 5 Exkurze hasičské zbrojnice v Hradci Králové 2019 – Libčany (zdroj vlastní)

Obrázek 6 Závod požární všestrannosti dle hry Plamen 2018 – SDH Sedlice (zdroj vlastní)

Obrázek 7 Vystoupení mladých hasičů na Výroční valné hromadě 2020 – SDH Sedlice (zdroj vlastní)

Obrázek 8 125 let od založení SDH Osice (zdroj vlastní)

Obrázek 9 Pálení čarodějnic 2019 – SDH Osice (zdroj vlastní)

Obrázek 10 Zimní soustředění 2019 – SDH Roudnice (zdroj vlastní)

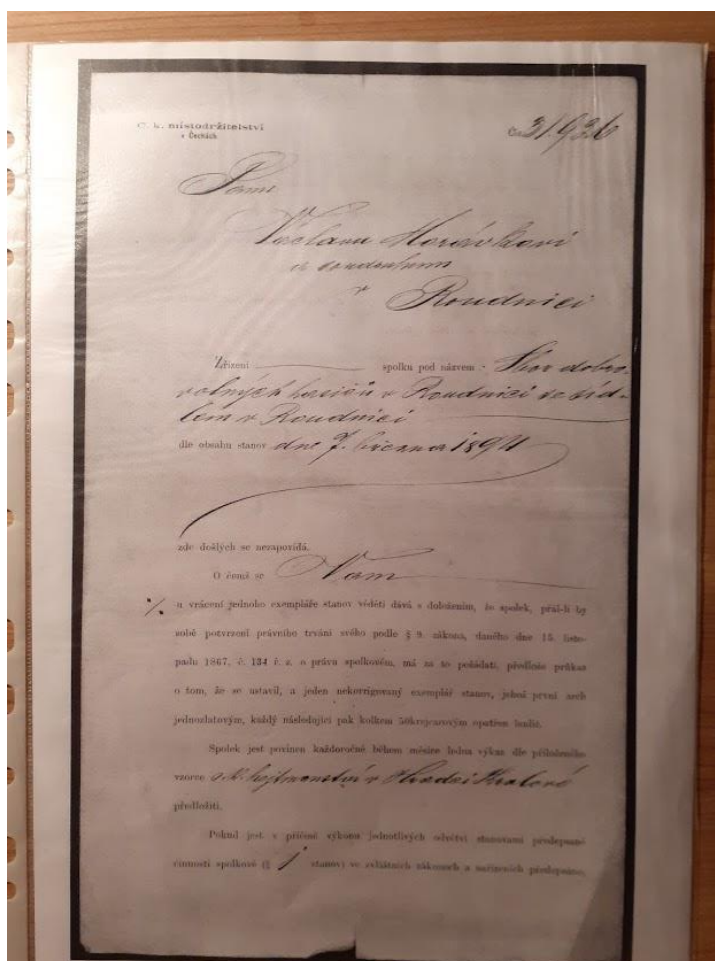

Obrázek 11 Hasičské cvičení pro mladé hasiče 2019 – SDH Roudnice (zdroj vlastní)

Obrázek 12 Sběr odpadků po vsi 2019 – SDH Roudnice (zdroj vlastní)

Obrázek 13 Dokument o zřízení SDH Roudnice z roku 1926 (zdroj vlastní)